

EGO

APRIL 1986

MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCH GEESTELIJKE VERZORGING BIJ DE KRIJGSMACHT

In dit
nummer o.a.:

- Vrouwen in de krijgsmacht • Popplaten • Body-building • De ruimte veroveren... • Principe • De jazzappel valt...
- Reclame en seksualiteit • Vrouw aan boord • De koppelbazen van de sport

Abonnementsprijs f 15,- per jaar, te storten op postgirorekening 480414 t.n.v. Hoofdraadsman Humanistisch Geestelijke Verzorging te Zeist. Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

Redactie:

Jan den Boer, Klazien van Brandwijk-Wiltjer, Wim Heij (voorzitter), Wim Reinders, Hans Schonk, Frank Spoelstra, Cher Turel, Paul Vonk.

Vaste medewerkers:

Ellen Broshuis, Adriaan Bijl, Theo Carree, Arend van Dam, Gerard van Erkelens, Albert Greven, Karen Heij, Sietse van der Hoek, Pieter de Jager, Jan Kooijman, Willy Lohmann, Frits Maas, Len Munnik, Leo van Opzeeland, Rien Robijns, Karel Roskam, Paul Rutten, Klaas Soesbeek, Jan Stoof, Frans Wermer, Hans van Wissen.

Eindredactie en vormgeving:

Frank Spoelstra

Druk:

Brouwer Offset b.v. Utrecht
Gedrukt op kringlooppapier

Adres redactie en administratie:

Bureau Hoofdraadsman,
Coomherthuis, Oranje Nassaulaan
71, 3708 GC Zeist, tel. 03404-14436.

Inhoud

Meer raadslieden met St. Juttemis?	2
Popplaten	3
Vrouwen in de krijgsmacht	4
Body-building	6
Mevr. Kuipers met pensioen	8
Vogels, bekijk het maar	9
De ruimte veroveren...	10
'The lightship'	12
Racisme (poster)	14
Gedicht/Berichten	16
De koppelbazen van de sport	17
Principe	18
De jazzappel valt...	20
Vrouw aan boord	22
Reclame en seksualiteit	24
Boeken	26
Mevr. Kuipers met pensioen	27
EGO-puzzel	27
Willy Lohmann	28

Foto's: voorpagina Rienk-Jan Huizenga, pag. 19 Gerard van Erkelens

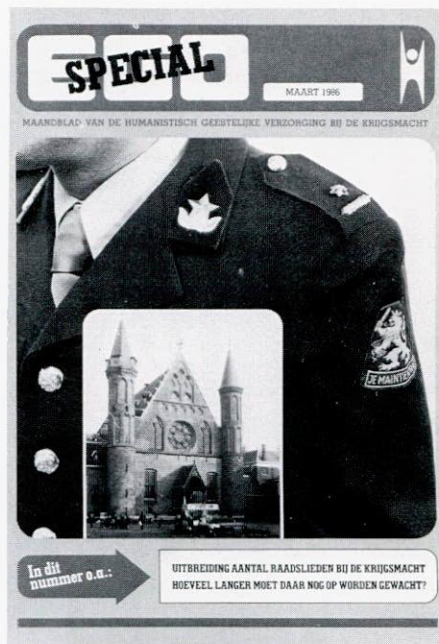
Meer raadslieden bij Defensie met Sint Juttemis?

Tussen dit april- en het vorige maartnummer van EGO rolde er ook nog een EGO-special van de persen. Dat extra dikke (40 blz.) nummer is in hoofdzaak gewijd aan het spanningsveld tussen vraag en aanbod van de humanistisch geestelijke verzorging (hgv) bij de krijgsmacht.

Want weliswaar is het bestaansrecht van de dienst hgv na ruim 20 jaar onomstotelijk bewezen en is de behoefte aan hgv onder niet-godsdienstige militairen ruimschoots aangetoond, de mogelijkheden om aan die behoefte te voldoen werden het Humanistisch Verbond (dat vorige maand haar 40-jarig bestaan vierde) door de overheid nog steeds niet gegeven. Het beschamende onrecht van die voortdurende situatie van ongelijkberechting is aan de hand van slechts een paar cijfers snel duidelijk te maken.

Tot 1 december 1985 bestonden de 272 formatie-plaatsen voor geestelijk verzorgers bij de krijgsmacht uit: 248 almoezeniers en predikanten, 2 rabbijnen en 22 raadslieden, ofwel 8% niet-godsdienstige tegenover 92% godsdienstige gv-ers. En dat, terwijl sociologische onderzoeken hebben aangetoond dat het aantal Nederlanders dat zich als godsdienstig beschouwd is teruggelopen tot minder dan 55% en dat het humanisme in 1985 door 24% als levensoriëntatie werd gekozen. De situatie binnen de krijgsmacht wijkt daarvan niet sterk af en ook daar is (evenals in gevangenissen, zieken-, en bejaardenhuizen e.a.) uit onderzoeken en ervaringen gebleken, dat de **behoefte aan humanistische gv op minimaal 20%** van de totale behoefte aan gv kan worden gesteld.

Per 1 december 1985 werd de bovengenoemde verdeelsleutel door Defensie weliswaar 'aangepast', doch louter pragmatisch (om redenen van bezuiniging) en geenszins principieel. Immers, het aantal formatie-plaatsen voor confessionele gv-ers werd 'teruggebracht' - door de tientallen al jaren niet vervulde vakatures te schrappen, vooral bij de r.k. gv - tot 217 en het HV mag in 1986 3 raadslieden meer aanstellen ter compensatie van de vele reizen in de veel te grote rayons van raadslieden. Daarmee werd de verhouding gradueel gewijzigd van 8 - 92% naar 10 - 90%, de bekende druppel op de gloeiende plaat dus en in feite nog niet de helft van de reeds jaren aangetoonde behoefte aan hgv van minstens 20%. (Reeds op 20 april 1979 werd het eerste uitvoerig gedocumenteerde en beargumenteerde verzoek om verdubbeling van het aan-

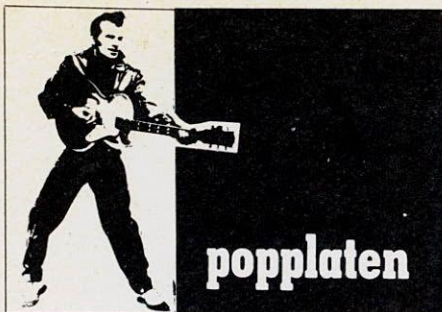
tal raadslieden gericht aan de minister van Defensie.)

Op deze problematiek - ontstaan, achtergronden, de dagelijkse gevolgen voor militairen - wordt uitvoerig ingegaan in die EGO-special van maart '86. En dat niet alleen door raadslieden, maar vooral ook komen militairen zelf aan het woord, uit alle drie de krijgsmachtdelen en van (dienstplichtig) soldaat tot kolonel.

Door de beperkte oplage kon dit nummer niet, zoals gebruikelijk, aan alle EGO-lezers worden toegezonden. Belangstellenden kunnen evenwel **kosteloos een exemplaar** halen bij de dichtstbijzijnde raadsman/vrouw of toegezonden krijgen via het Bureau Hoofdraadsman, Oranje Nassaulaan 71, 3708 GC Zeist, tel: 03404-14436.

Redactie

EGO windt er geen doekjes om

The Velvet Underground

Loaded

30-ers en 40-ers denken er met weemoed aan terug. Voor velen van hen was deze groep één van de beste dingen die de zestiger jaren te bieden had.

In 1965 ontmoeten Lou Reed en John Cale elkaar en ze besluiten een voor die tijd non-conformistische rockgroep te gaan vormen. Als één van de andere bandleden met een boekwerk vol sek-

suele uitspattingen thuis komt, is een naam snel gevonden. De titel vinden ze prachtig. 'The Velvet Underground', de fluwelen ondergrondse.

In 1966 vestigen ze hun roem. Ze trekken dan met de door hun ontdekker Andy Warhol opgezette multi-media show door de Verenigde Staten.

In '67 maken ze hun eerste lp met het Duitse fotomodel Nico als vocaliste. Lou Reed krijgt een affaire met bovengenoemde en als Nico Reed inruilt voor John Cale stapte Cale uit de groep. Velvet Underground gaat door met vervanger Doug Yule.

Loaded is de vierde lp van The Velvet Underground en stamt uit 1970. Het zal de laatste zijn waaraan Lou Reed z'n medewerking verleent. De plaat staat vol juweeltjes. Songs als 'Sweet Jane', 'Rock and Roll' en 'Oh! Sweet Nuthin' zijn al klassiekers en eigenlijk kun je wel zeggen dat alle nummers dit predikaat verdienen. De muziek is te vergelijken met die van 'Lloyd Cole and the Commotions'. Alleen die laatsten kunnen niet tippen aan het nivo dat deze legendarische groep weet te bereiken. Loaded is nog te krijgen bij iedere gerenommeerde platenzaak, dus ga 'ns luisteren naar dit fenomeen.

Artists United Against Apartheid

Sun City

De opbrengst van deze plaat komt ten goede aan de vrijheidsstrijd in Zuid-Afrika. Op zich een goede reden om dit werk aan te schaffen dus. Helaas echter

laat de kwaliteit nogal te wensen over. Naast de hit 'Sun City', die in twee nagenoeg identieke versies wordt uitgevoerd, en het prachtig ijle 'No More Apartheid' bevat deze lp slechts tweederangs rapnummers en te zwaar aangezette discodreunen. Ook de toegift 'Silver and Gold' van de Rolling Stones Keith Richard en Ron Wood in samenwerking met U2-voorman Bono Vox is ver beneden peil.

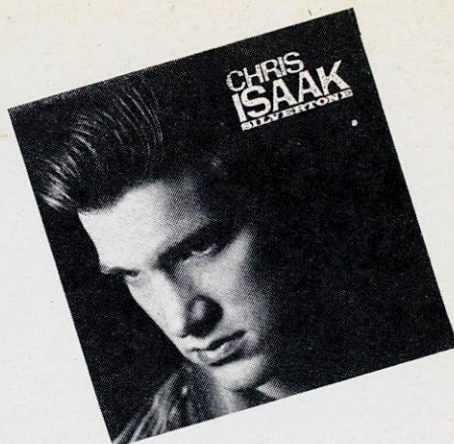
Ondanks de medewerking van 52(!) zeer vakbekwame muzikanten is Sun City toch niet de plaat die op grond daarvan verwacht mocht worden. En dat is ook wel te verklaren, want er is met deze plaat, en daar is zeker in dit geval niets schandelijks aan, gemikt op het grote publiek. Kwaliteitsverlies is dan al snel het gevolg. De teksten zijn overigens zeer geëngageerd, hetgeen vooral op 'Revolutionary Situation' goed tot uitdrukking komt. Stukjes Reagan, Tutu en Boesak gemixed met de vrijheidskreet Amandla. Verder bevat de plaat nog een stencil met achtergrondinformatie over het apartheidssysteem.

Als je houdt van vette ritmepartijen moet je deze plaat kopen en als je houdt van vrijheid toch eigenlijk ook maar.

Chris Isaak

Silvertone

Eén van de ontdekkingen van het Pandora Music Box Festival was ongetwijfeld Chris Isaak. Deze Californische rocker heeft met z'n eerstgeborene Silvertone goed uitgehaald. En dat is hem niet vreemd, want voor z'n zangcarrière was hij een korte wijle bokser. Het grote voorbeeld van Chris is Elvis Presley en de hoesfoto is dan ook een natuurgelooze kopie van Elvis in één van z'n beroemdste poses. Droevig peinzend. Die hang naar de jaren '50 is ook overduidelijk terug te vinden op de plaat. Eigentijdse rock-a-billy. De stemming op 'Silvertone' is somber. Verlaten door z'n lief en zwemmend in een zee van eenzaamheid. De titels spreken voor

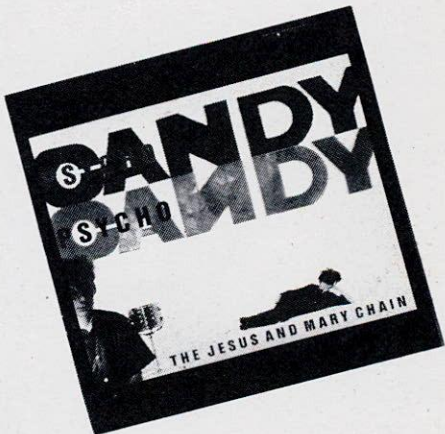
zichzelf: 'The lonely ones', 'Unhappiness', 'Tears', 'Funeral in the rain'.

„Ik wil zo mooi en romantisch mogelijk zingen. Clean, dat is mijn stijl“, zegt Isaak in een interview. Politieke songs passen volgens hem niet bij zijn stem en daar heeft hij gelijk in. Hij moet gewoon doorgaan met deze prachtige ballads en de wereld kond blijven doen van z'n hoogstpersoonlijke Weltschmerz. Dan kunnen we nog veel plezier hebben van deze klassemuzikant.

The Jezus and Mary Chain

Psychocandy

Ik vond deze plaat zeer verrassend. Deze jongens weten namelijk een enorme gitaar-noise te combineren met zeer gevoelige, geladen songs. Het is een, zoals de titel al aangeeft, welhaast psychedelische ervaring. Het hart van de groep wordt gevormd door Jim en Wil-

liam Reid, waarvan de eerste op schitterende wijze de vocalen voor z'n rekening neemt. Luister bijvoorbeeld maar eens naar 'Just like Honey' of naar 'The hardest Walk'. Een warme stem die zelfs bij al het gitaargeweld verstaanbaar blijft.

William geeft de gitaar een zeer rauw geluid mee en toch blijft 't tegelijkertijd melodieus. Wonderbaarlijk. Ook het ritme van de plaat zelf is opmerkelijk. Het golft welhaast naadloos van stevige nummers naar rustige ballads en weer terug. Deze plaat staat als een huis. De punks van weleer zijn volwassen geworden.

Albert Greven

Vrouwen in de krijgsmacht

Op 1 januari 1979 werden de vrouwenafdelingen Marva, Milva en Luva opgeheven. Vanaf dat moment werd er aan gewerkt om de integratie haar kans te geven. Zo werden de lengte-eisen aangepast, er kwamen sanitaire voorzieningen, aparte kamers, speciale kleding, hier en daar werden waarderingsnormen aangepast en er werd geëxperimenteerd. Er verschenen talloze publikaties: De eerste vrouw op de KMA, de eerste vrouwen op de KMS, de eerste vrouwen op de KKSL, de proef met de Zuiderkruis enz. Radio en televisie besteedden aandacht aan de vrouw, de plaats van de vrouw in de krijgsmacht. Er was negatieve publiciteit, er was positieve publiciteit.

'Vrouwen in de krijgsmacht', een geliefd discussiepunt voor anti-militaristische groeperingen, feministen en mannen in de krijgsmacht. Voor het oog van de buitenwacht leek het na verloop van tijd allemaal wel te lopen. Af en toe zag je nog wel eens een artikeltje.

Vrouwen aan boord

Er werden ook een aantal rapporten gepubliceerd en in het najaar '85 ver-

scheen zelfs een proefschrift van Dr. N. Guns, over onder meer de effecten van vrouwen aan boord.

De pers greep de resultaten hieruit gretig aan en er verschenen artikelen met bijvoorbeeld als kop, **'Vrouwen brengen beschaving aan boord'**.

Dat niet iedereen het daar over eens was bleek al snel uit de ingezonden brieven. Een groep 'verontruste marine-echtgenotes', richtte een actiegroep op. Er volgde een televisieuitzending en nog steeds wordt er over vrouwen aan

boord en de effecten daarvan geschreven.

En niet is hetgeen er geschreven wordt altijd even fris. Beschuldigingen over verleidingstechnieken van de vrouwen, het bewust kapot maken van relaties en een ex-dienstplichtig arts, ooit aan boord van de Zuiderkruis, vond het nodig om over hoereren te spreken. Dit alles met als doel 'vrouwen van boord'.

Politiek

Nu kun je je afvragen wat de zin van dit geheel is en of het enig effect heeft. Bijvoorbeeld politiek gezien.

Marie Louise Tiesing, 1e Kamerlid voor D66 reageerde in NRC Handelsblad. Zij verdedigde daarin het aanwezig zijn van vrouwen in de krijgsmacht door vergelijkingen te trekken met het bedrijfsleven. Als het aan haar ligt blijven vrouwen aan boord!

Er is immers gebleken dat de gevechtskracht niet is aangetast. En dat

Foto's: Michel Hagen

vrouwen hun 'mannetje' staan.

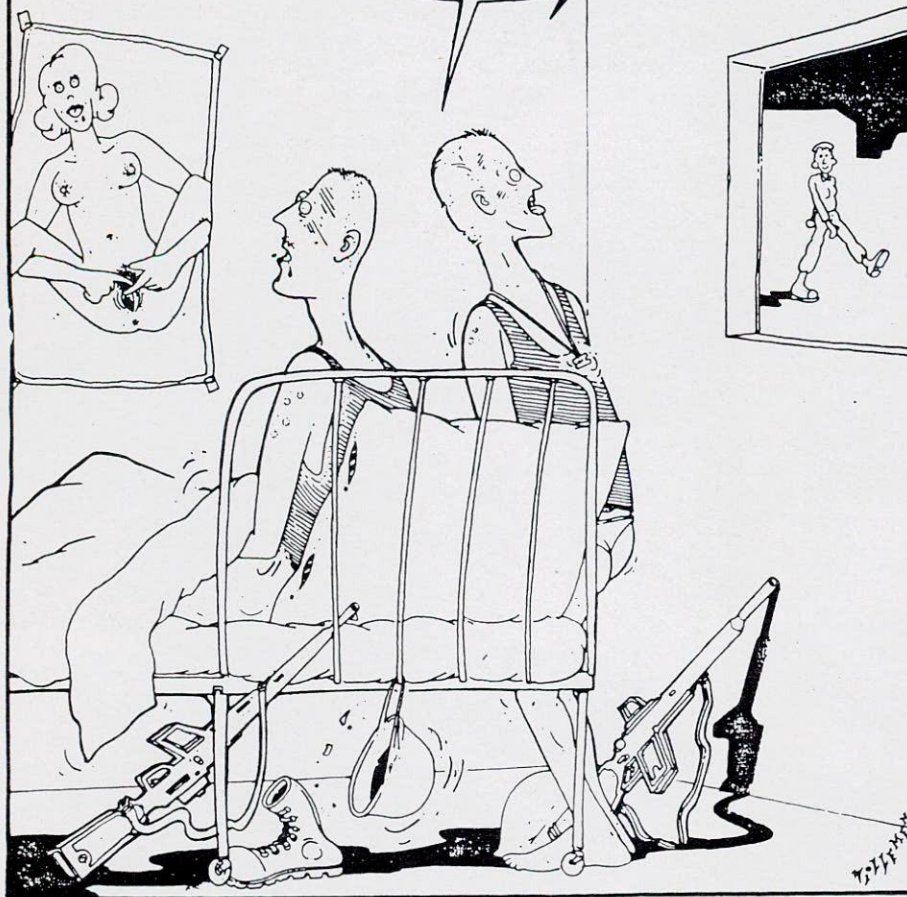
In april wordt er in de Tweede Kamer gepraat over de Beleidsnota 'Vrouw in de krijgsmacht'.

Dan zal worden vastgesteld op welke wijze de politiek verder wil met vrouwen in de krijgsmacht.

De Beleidsnota, een co-produktie van de staatssekretaris Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de staatssekretaris van Defensie, is een goed raamwerk, waarbinnen per krijgsmachtdeel gekeken kan worden hoe zij het willen/

VERREK. DAAR LOOPT VEER
ZO'N TYFUSWIF HET LEGER
TE VERZIEKEN....

kunnen invullen. Van die invulling gaat afhangen of de integratie werkelijk een kans krijgt.

Bij die invulling zullen, in mijn optiek, dan ook vrouwen en mannen uit de verschillende categorieën moeten worden betrokken. Zij zijn immers 'deskundigen' bij uitstek!

Mensen

Vrouwelijke militairen zijn er; en ze blijven er!

Hoe? Dat hangt voor een deel samen met hun eigen instelling, maar toch zeker ook voor een niet te onderschatten deel, met de wijze waarop ze worden tegemoet getreden. Net als in de burgermaatschappij zal 'men' er in de krijgsmacht mee moeten leren leven dat vrouwen de keus maken hogerop te willen. Binnen de krijgsmacht hogerop te willen. Dat is haar **recht**.

De politiek maakt het raamwerk, de top van de krijgsmachtdelen vullen dat konkreter in en op het werkvlak zullen **mensen**, mannen en vrouwen, het moeten maken.

Klazien van Brandwijk-Wiltjer
(raadsvrouw bij de Kon. Marine)

roest een ijzeren gordijn

Tekening: Willemien (met dank aan Twintig)

Body-building

„Het is sport en tevens een levenswijze“

„Ik ben zeer terughoudend ten aanzien van alle mogelijke klierextracten en hormoonpreparaten. Ik heb namelijk gemerkt dat er vooruitgang te boeken is door keihard te trainen en dat jaar in, jaar uit. Iedereen kan daar middeltjes voor slikken, maar ik denk dat middeltjes in de meeste gevallen géén of een slechte werking hebben, omdat het je lichaam toch belast. Dat beetje spiergroei wat je er misschien extra van krijgt dat bekoop je dan ten koste van je gezondheid.“

Het is body-builder Henk van Rooy (23) uit 's-Hertogenbosch, die voor bovenstaande uitspraak tekent. Henk beoefent al vele jaren deze sport, praat er heel serieus over, maar is tegelijkertijd bijzonder goed doordrongen van de negatieve kanten die ook aan deze sport kleven.

Is body-building een sport?

Het is een sport en tevens een wijze van leven. Wat dat laatste betreft is het te vergelijken met Oosterse vechtsporten. Het is niet alleen maar twee keer per week naar de training gaan. Je moet op tijd naar bed en gezond eten. De training is vermoeiend, waardoor je veel minder aan andere dingen toekomt. Het legt echt behoorlijk beslag op je tijd. Daarbuiten ben je steeds bezig met gezond eten. Wil je het echt goed doen, dan moet je er ook naar leven.

Hoe jong is deze tak van sport?

Het is pas na de oorlog een beetje opgekomen en de laatste tien jaar is het echt goed doorgebroken, dat het in de breedte wordt bedreven. Daarvoor droeg het sterk het kenmerk van kermisattractie, de ouderwetse 'muscle-man', het type Emile Sandow. De lieden die dat vroeger beoefenden waren ook vaak de wat louches figuren, zoals uitsmijters en body-guards. Figuren die van beroepswege kracht of massief-uitzien nodig hadden om hun werk te kunnen doen. Vandaar ook dat er nog steeds een schijn van macho rond deze sport hangt.

En nu?

Het is nu een echte sport aan het worden. Sport in de betekenis van wilskracht, iets bereiken. Niet om er je werk van te maken of anderen te bedreigen, maar je doet het echt voor de sport. Het is nu hoogstens nog het gevecht met jezelf dat je voert, te vergelijken met power-liften of gewichtheffen, maar dan zonder gewichten.

Word je kwaad wanneer mensen body-building niet als een serieuze sport benaderen?

Nee, hoor. Iedereen mag z'n eigen opvattingen er op na houden. Zelf beschouw ik body-building als een veel serieuzere sport dan bijv. voetballen. Daar zullen andere mensen misschien kwaad over worden.

Henk van Rooy: „Ik beschouw body-building als een serieuzere sport dan bijv. voetballen“

Waarom ben jij aan body-building gaan doen?

Ik ben er mee begonnen, zeg maar gerust, uit frustratie. Uit een gevoel van minder zijn. Ik was nl. heel tener en ik vond dat niet leuk. Vanuit dat idee ben ik aan deze sport gaan doen. Later is er wel iets heel anders uit tevoorschijn gaan komen, nl. dat het heel fijn is om het te doen. Ik mis het echt wanneer ik een training heb overgeslagen. Het is het prettige gevoel wat je kunt hebben nadat je gesport hebt, je hele lichaam voelt ontspannen aan.

Hoe ligt dat in z'n algemeenheid?

Ik denk dat de meeste mensen beginnen uit frustratie, omdat ze niet tevreden zijn met hun lichaam. Hun lichaam dus willen veranderen, groot en sterk willen zijn. De typische macho-kultuur: het grote, sterke mannetje. Zich daarvoor letterlijk en figuurlijk meer man(s) voelen.

En om beter bij vrouwen over te komen? Dat speelt zeker ook mee.

Heeft dat bij jou een rol gespeeld?

Niet of nauwelijks. Sterker nog, mensen, mannen zowel als vrouwen, die ik juist leuk vind, hebben niet veel op met body-building. Die reageren er of heel negatief op of met veel hilariteit. Daarvoor hoef ik het niet te doen. Body-building is iets wat ik zelf heel plezierig vind.

Neigen body-builders tot zelfverheerlijking?

Ik denk voor een deel wel. Iets meer dan anderen die niet aan body-building doen. Ik denk dat wat velen zien bij body-building als ijdeluiterij toch iets is wat bij de sport hoort. Je kunt niet trainen zonder spiegels, die heb je nodig om je houding te corrigeren. Wat poseren betreft idem dito. Er gaan heel wat uren in zitten dat je naar jezelf zit te kijken, hoe je poseert. Dat is meer controle, zoals bij ballet, dan dat je jezelf nu zo mooi zit te vinden. Het gaat meer om de techniek dan dat je verliefd bent op jezelf. Maar je hebt er natuurlijk ook wel onder voor wie dit anders ligt.

De mens is op te vatten als een eenheid van lichaam en geest. Zijn body-builders alleen maar bezig met hun lichaam of hebben ze ook nog belangstelling voor andere zaken?

Ik denk dat de meeste body-builders, in ieder geval degenen die ik ken, vooral belangstelling hebben voor het lichamelijke. Ze hebben ook wel andere hobbies en interesses, maar het is toch vooral het lichamelijke waar hun aandacht zich op richt. Er gaat ook erg veel tijd in deze sport zitten. Het is, door de bank genomen, sporttypes en die zijn, welke sport ze ook bedrijven, niet direct zo filosofisch aangelegd. Dat geldt ook voor de doorsnee body-builder. Voor hen is de belangrijkste vraag: hoe word ik zo groot mogelijk en niet zozeer vragen als wat vind ik van het leven en wat wil ik er mee. Ik denk overigens niet dat de doorsnee body-builder in dit opzicht veel verschilt van de doorsnee voetballer of wielrenner. Bij sporters in z'n algemeenheid bespeur ik vaak een oppervlakkigheid, het heel sterk bezig zijn met slechts één ding.

Ik heb net een artikel gelezen over body-building en daarin werd gesteld dat er nogal wat vooroordelen bestaan over mensen die aan deze sport doen. Ik noem er enkele: Body-builders zijn dom, homoseksueel en kunnen door hun spiermassa's bijna niet lopen. Reageer daar eens op?

Homoseksueel? Lijkt mij helemaal niet te kloppen want body-builders zijn, ik denk sterker dan bij andere sporten, macho-mannen, mannetjes-putters die vaak indruk willen maken op vrouwen. Iets anders is dat homoseksuelen vaak op body-builders vallen vanwege hun macho-zijn. Ik geloof er dus werkelijk niets van dat body-builders vaak homofiel zijn. Het zou mij zelfs niet verbazen als dat percentage ver onder het gemiddelde zou blijken te liggen. Dom... Ik denk dat wanneer je echt ver komt, in welke sport dan ook, dat je niet dom bent, dan moet je kwa voeding en

levenswijze toch best goed bij zijn. Je moet jezelf heel goed in de hand hebben. Ik denk dat body-builders niet dommer zijn dan welke andere groep sportbeoefenaren. Veel mensen die ik op de sportschool tegenkom vind ik oppervlakkig, maar dat zou ik ook vinden wanneer ik een andere sport zou beoefenen.

Tenslotte het laatste vooroordeel. Ik denk dat het echt een zeldzaamheid is wanneer body-builders zo gespierd zijn dat ze door hun spiermassa's niet kunnen lopen. De meeste body-builders doen nl. aan hardlopen enz. Allicht zijn er enkelingen die zo stijf in elkaar getraind zijn, dat zij niet of nauwelijks kunnen lopen. Dat zijn uitzonderingen.

Waar liggen voor jou de esthetische grenzen bij body-building?

Ik vind een geweldige borstkas en enorme spiermassa's mooi. Je weet dat het kunstmatig is opgepept met klierextracten en hormoonpreparaten, zaken waar ik tegen ben, maar desondanks vind ik het mooi om te zien. Zeker speelt mee dat ik bij benadering kan voelen wat het betekent om lekker in je lijf te zitten, gespierd te zijn. Het is niet alleen maar iets esthetisch, het is ook heel erg gevoelsmatig. Ik vergelijk het heel vaak met yoga, het is een soort klein nirwana wat je bereikt als je gesport hebt, een soort éénwording met jezelf, gewoon een heel gelukkig gevoel. Het is ook meer gevoelsmatig dan mooi. Eigenlijk interesseert het mooie me niet eens zozeer, het gaat meer om het andere...

Waarom gebruiken body-builders mideltjes om er bruin uit te zien?

Dat is vrij normaal. Dat komt bij iedere sport voor, waarbij je onder lamplicht traint, gefilmd of gefotografeerd wordt. Je lijkt heel wit onder het licht. Wil je een beetje gezond gekleurd overkomen dan moet je ontzettend bruin zijn. Je kunt rustig zeggen dat normaal door de zon bruingekleurd niet voldoende is. Sta je dan onder de lampen dan lijkt het nog likwit. Wil je echt gezond overkomen, wat body-building pretendeert, dan moet je gewoon heel bruin zijn.

Wanneer je die geweldige toppers ziet, kun je dan nog zeggen dat het 'natuurlijk' is?

Nee, dat is het niet. Ten eerste hebben dit soort toppers vijftien jaar, dagelijks, keihard getraind om zo groot te worden, dat is al niet natuurlijk. Zulke opgepepte spieren heeft geen enkel mens van nature.

Ten tweede hebben dit soort figuren klierextracten, preparaten en anabolesteroiden gebruikt en dat is ook niet natuurlijk.

Op een normale wijze, uitsluitend door hard trainen, komt niemand aan de top?

Zonder middelen kan je wel tot behoorlijke afmetingen komen hoor, vergis je daar niet in. De top halen is echter onmogelijk. Mister Universe worden zonder middelen is uitgesloten.

"Preparaten gebruiken is ongezond en je loopt de kans onvruchtbaar te worden"

Wat gebruik jij zelf?

Dat beperkt zich tot vitaminepillen, omdat ik me er lekker bij voel, en melkeiwitpoeder, omdat daardoor mijn lichaam zich sneller herstelt na een training, dat denk ik althans. In ieder geval geen hormoonpreparaten.

Waar ligt voor jou de grens van de middelen?

Dat is niet zo eenvoudig te zeggen, omdat die grens zich kan verleggen. Je traint hard en bereikt een grens; toch heb je een drang om verder te gaan. Dan doe je dat met onschadelijke middelen. Voor mij ligt de grens bij middelen die je eigen klierwerking verbeteren. Het toedienen van klierextracten en hormoonpreparaten is voor mij over de grens.

Uit angst schade toe te brengen aan je lichaam?

Ik weet niet uit ervaring of het schadelijk is, maar uit wat ik heb gelezen en gehoord en ook gemerkt bij mensen is, dat dit soort middelen je lichaam helemaal overstuurt helpen. Je eigen klieren, waaronder je testikels, werken niet meer, worden uitgeschakeld omdat je een overvloed aan hormonen binnenkrijgt. Je eigen hormoonklieren en je hy-

pofyse hoeven niet meer te werken, die gaan dus achteruit. Bovendien is het ook een heel zware belasting voor je ingewanden, je hart, je longen, en zeker ook voor je nieren om alle rotzooi uit je lichaam te verwijderen. Die organen moeten dus heel hard werken. Preparaten gebruiken is ongezond. Bovendien loop je het risico dat je onvruchtbaar wordt. Je wordt er sowieso steriel van. Dat trekt misschien wel weer weg wanneer je het niet meer gebruikt, maar er blijven risico's aan zitten. Dat is het mij niet waard.

Wil je de top bereiken dan moet je dit soort middelen gebruiken met alle risico's vandien?

Zo ligt het inderdaad. Het is een kwestie van risico's lopen. Dat is overigens bij iedere topsport het geval. Wil je aan de top komen en blijven dan moet je preparaten gebruiken en dat doen ze ook. Ik zou dit voor geen enkele sport over hebben, dus ook niet voor body-building.

Is body-building meer verweven met hormoonpreparaten dan andere sporten?

Ik weet het niet. Bij iedere topsport vindt het plaats, alleen bij body-building openlijker. Ik denk dat dat komt

omdat het een jonge sport is en dientengevolge weinig aan konventies gebonden, en dat het er meer bij hoort dan bij andere sporten. In bladen wordt er ook meer en openlijker voor geadverteerd. Bij andere sporten gaat het allemaal veel stiekemer, maar daarom gebeurt het niet minder.

Kijk naar gewichtheffen, turnen, worstelen en wielrennen, om er maar een paar te noemen, al deze topsporters gebruiken preparaten. Heel jammer bij body-building is, dat door al die middelen het effect van hard trainen wordt ondergesneeuwd. De indruk wordt gewekt dat je alleen op preparaten groot kunt worden en de top kunt halen, terwijl toch ook zij die aan de top zijn gekomen er jaren en jaren keihard voor hebben moeten trainen.

Body-building is een nog jonge sport. Is er al iets bekend over de effecten van langdurig gebruik van bijv. hormoonpreparaten op de vitale organen van het menselijk lichaam?

Je hebt een vergrote kans dat je later in je leven klachten gaat krijgen die verband houden met een slecht skelet en slechte pezen. Daarnaast is het goed mogelijk dat je je lichaam verknald hebt: preparaten zijn nl. heel slecht voor je ingewanden, je hele klierstelsel is overstuurd geweest, je hart wordt kunstmatig erg vergroot. Er kan dus heel veel gaan haperen later.

Is wat je nu zegt door onderzoek vastgesteld?

Er is helaas nog weinig onderzoek gedaan. Wat in ieder geval wordt bevestigd is, dat er meer leverziektes voorkomen. Het onderzoek richt zich tot nu toe vooral op de verschillende soorten hormoonpreparaten en niet zozeer op de effecten op latere leeftijd. Er zijn wel mensen vrij jong gestorven, maar dat kwam dan vooral door het overmatig gebruik van hormonen. Bijv. mensen die dachten dat ze binnen drie jaar de

„Niet trainen en wel spuiten leidt tot niets“

top konden bereiken. Maar, zoals ik al eerder zei, niet trainen en wel spuiten leidt tot niets.

Uit onderzoek valt dus nog weinig te zeggen. Wel is er onderzoek gedaan naar apenklierhormonen en daaruit is gebleken dat je aapachtige trekken kunt overnemen als sterke hoornvorming op je nagels, haargroei enz.

In een advertentie las ik iets over een concentraat dat werd gemaakt van 'de beste kwaliteit ruwe testikelklieren van louter grasetende dieren'. Wat vind je daarvan?

Klierversterkende middelen zouden best goed kunnen werken, maar zolang er niet meer onderzoek naar de effecten is gedaan loop ik er niet zo warm voor. Voorlopig lijkt het mij een linke zaak allerlei lichaamsvreemde stoffen op te nemen.

Wanneer je tien of vijftien jaar aan body-building hebt gedaan kun je dan zo maar stoppen?

Het is heel moeilijk om af te trainen, omdat body-building heel erg progressief werkt. Dat is een moeilijkheid waar je bij stoppen tegenop loopt. Wanneer je er mee zou stoppen, dan moet je veel gaan zwemmen of hardlopen om je huid strak te houden. De grootte van je spiercellen neemt nl. af en dat moet je opvangen door een andere sport te blijven doen.

Hoe ziet iemand er over, pakweg, twintig jaar uit die actief aan body-building heeft gedaan?

Ik denk dat wanneer zo iemand zorg

aan zijn lichaam blijft besteden, hij er prima blijft uitzien.

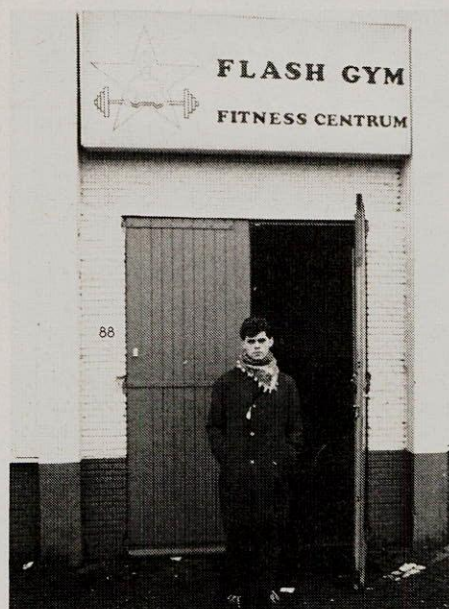
Voor jou persoonlijk ligt de grens bij datgene wat je langs natuurlijke weg, door hard trainen en gezond eten, kunt bereiken. Toch vind je een Mister Universe, die wel de door jou niet te aksepteren middelen gebruikt, mooi. Is dat toch niet wat tegenstrijdig?

Dat vind ik mooi, omdat alles zich optimaal ontwikkeld heeft. Iemand die z'n lichaam heeft ontwikkeld tot één grote, soepel lopende machine. Ik merk, ook nu weer, dat het moeilijk uit te leggen is. Ik heb ze gezien in Amsterdam, waar ik toen trainde. Daar waren ook de grote body-builders van de grote wedstrijden. Wanneer je die zag bewegen of lopen, dat was gewoon prachtig, net een kunstwerk. Ik vind het werkelijk ontzettend 'mooi'. Ik denk dat, wanneer je je er niet mee bezighoudt of er vertrouwd mee bent, je best wel zal schrikken als je zoiets ziet. Er zitten bij ons op de sportschool ook wel mensen die heel goed ontwikkeld zijn, die worden in de stad ook nagekeken, omdat de mensen er van schrikken.

Een laatste vraag. Gelet op jouw opstelling ten aanzien van preparaten is de top voor jou onbereikbaar. Blijft er toch voldoende animo over er mee door te gaan?

Jazeker. Wat ik nastreef is de top van mijn eigen kunnen zo dicht mogelijk te benaderen op een natuurlijke wijze. Daar blijf ik aan werken.

Wim Heij

„Ik denk dat body-builders niet dommer zijn dan andere sportbeoefenaren“

Foto: Wim Heij

Vogels, bekijk het maar

Oorlog is, zo blijkt uit de praktijk, voornamelijk een kwestie van wachten. Het voorkomen van oorlog, de NAVO-strategie zullen we maar zeggen, is dat waarschijnlijk ook. Iedere dienstplichtige of beroepsmilitair weet er alles van. Wachten in de kazerne, wachten op de appelplaats, wachten voordat je een pantservoertuig in mag, wachten tot je in het veld een seintje krijgt om verder te gaan. Veel militairen hebben van al dat wachten goed de balen. Je bent op den duur echt een beetje uitgepraat, de laatste moppen zijn al voor een derde keer verteld en steeds maar weer proberen Nederland 3 te krijgen valt ook niet altijd mee.

Voor al 'in het veld' kan het wachten behoorlijk uit de hand lopen. Niet iedereen ziet iets in die groene omgeving. Juist in de natuur slaat de verveling goed toe. Wolken zijn voor maar weinig mensen interessant, kevertjes laten ronddolen op de handpalm is ook niet voor iedereen weggelegd. Toch is er juist op al die onbewaakte, bijna nutteloze momenten veel in het veld te beleven. Vogelbescherming in Zeist wijst er

dit jaar nog eens op. Zij heeft 1986 uitgeroepen tot 'Vogelkijkjaar'.

1986: Vogelkijkjaar

Nu is zo'n jaar altijd een beetje vreemde gebeurtenis. Er is wel eens het Jaar van het Kind geweest, het Jaar van de Vrouw, het Gehandicaptenjaar ook. Gaat het nu allemaal met die kinderen, vrouwen en gehandicapten beter?

Nooit hoor je er meer over. Zelfs het Jongerenjaar 1985 werd eigenlijk een flop. Of het na 1986 met de vogels beter gaat is dus ook de vraag.

Ondanks dit alles, toch maar met z'n allen vogelkijken in 1986. Als militair heb je er vaak uitstekend gelegenheid toe. Een schutkleurtje heb je al via je uniform. En tijd, een heel belangrijk element bij vogelkijken, is er meestal ook voldoende. Vaak hebben militairen een voertuig tot hun beschikking. Dat treft, want vogels zijn vaak minder bang voor auto's dan voor mensen. Soms is er bij een oefening ook wel een goede kijker aanwezig. Maar misschien kun je daarmee alleen maar dienaars van het Warschaupact zien aankomen. Wie privé een kijker wil aanschaffen kan het best een 7 x 50 model kiezen (vergroting 7x, diameter objectief 50 mm). Maar er zijn ook lichtere, bijvoorbeeld 8 x 40 of 7 x 35. Een goede 'mid-denklasser' kost f 200,- à f 250,-.

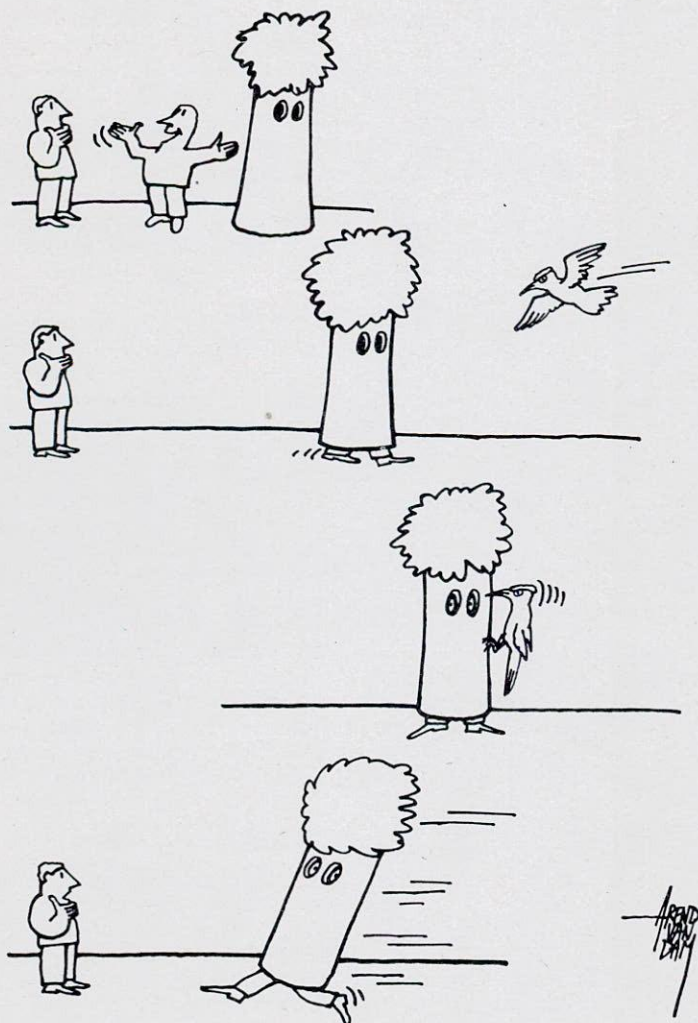
Vogelkijken, een sport

Vogels kijken, waar ook, hoe dan ook, kan van ontspanning uitgroeien tot hobby en van hobby tot regelrechte sport. Maar voor iedere sport is geduld en oefening nodig. Je plukt met je ogen of verrekijker niet zomaar wat vogels uit de lucht. Je moet een beetje weten hoe vogels leven, waar ze voorkomen, hoe ze aan de kost komen enz. Pas daarna kun je beter zien of een bepaalde vogel een sperwer of een kiekendief is, een wulp of een tureluur, een boomkruiper of een boomklever.

Wie echt wil leren vogelkijken, binnen de dienst of daarbuiten, doet er verstandig aan ook een vogelgids te kopen. Dan kun je controleren of het beest dat je hebt gezien ook werkelijk het beest is dat je dacht te zien. Soms is 't nog een heel gepuzzel, want veel soorten lijken op elkaar en vaak kun je een vogel alleen maar op grote afstand waarnemen. Let naast vorm en kleur van de vogel daarom ook op de bewegingen. Er is zoveel: lange of korte hals, de vorm van de snavel, hoog of laag op de poten, langzaam stappen of driftig hippen.

Wie meer van het vogels kijken wil weten kan zich het beste wenden tot Vogelbescherming, Dribergseweg 16b, 3708 JB Zeist, tel. 03404-25406. En verder bekijk je het met die vogels zelf maar, op wacht, op de appelplaats, op bivak of waar dan ook.

Frits Maas

wat doet je vader
hij plaatst raketten

De ruimte veroveren...

„De mens zal doorgaan met het streven naar verovering van de ruimte”, zei de president van de Verenigde Staten van Amerika, nadat het ruimteveer Challenger was ontploft. „De tragedie van de shuttle zal de vastbeslotenheid van Amerika alleen maar versterken.”

Mochten er mensen zijn die vraagtekens zetten bij het nut van de ruimtevaart, de Amerikaanse regering zet deze niet. Die gaat door, zoals ook de pioniers van het Wilde Westen vroeger niet te stuiten waren. Reagan vergeleek de zeven omgekomen ruimtevaarders in een herdenkingsdienst met „de taaië zielen die hun gezinnen en hun spullen bij elkaar pakten en geteisterd door vreselijke ontberingen op weg gingen naar het onbekende.” Hij vergelijkt hen met de pioniers die het Wilde Westen open hebben gelegd. Zo moeten de ruimtevaarders de ruimte toegankelijk maken voor... ja, voor wat en voor wie eigenlijk?

Als ik denk aan de pioniers van de tijd van het Wilde Westen, denk ik meteen aan het land dat aan de Indianen toebehoorde. Honderdduizenden Indianen zijn door de pioniers vermoord en de

overlevenden werden door latere regeringen verbannen naar reservaten. (In Zuid-Afrika noemen ze die reservaten 'thuislanden'.) En die afgemeten stukjes land zijn bestemd voor de oorspronkelijke eigenaars van de grond.

Het was te verwachten dat de Indianen zich niet vrijwillig van hun land lieten beroven. Daarom gebruikten de pioniers hun vuurwapens, met pokken besmette dekens en 'vuurwater' om hen te doden of te verdrijven. Reagan zal wel niet aan deze dingen hebben gedacht in zijn toespraak, maar hij maakt wel een vergelijking tussen deze pioniers en de dode ruimtevaarders. Zoals de pioniers vroeger het Westen veroverd hebben, zo moeten de ruimtevaarders de ruimte veroveren.

In de tijd van deze pioniers zijn er veel mensen gedood en is er veel onrecht begaan om het land te veroveren. Ik vraag me af, of er bij het veroveren van de ruimte ook sprake is van zulke grote negatieve gevolgen. De Amerikanen en met hen veel andere volken maken zich om die vraag nu niet druk. Zij zijn vastbesloten om door te gaan met de verovering van de ruimte.

Hoezo, veroveren?

De eerste vraag die dan bij mij boven komt drijven, is: waarom moeten de Amerikanen de ruimte veroveren? Omdat de Russen de ruimte anders veroveren? En willen de Russen de ruimte veroveren, omdat anders de Amerikanen dat doen? Laat ik eerst eens stilstaan bij het woord **veroveren**. Dat woord betekent dat iemand iets wil hebben dat eigenlijk niet van hem is. Het spel **landje veroveren** heeft die betekenis ook: proberen een stuk land van iemand anders erbij te pikken.

Jongens praten ook over het **veroveren** van een meisje. Daarbij worden dan bepaalde methoden gebruikt. Het gaat er

hierbij niet om dat het meisje op een jongen valt, louter en alleen omdat ze hem lief, sympathiek of aardig vindt. Dan is het geen veroveren meer.

Een land veroveren, stukken grond veroveren, afpikken van bijvoorbeeld Indianen, Indonesiërs, Afrikanen, gaat ook niet samen met liefde en sympathie.

In het woord **veroveren** zit dus iets van agressie: iets afnemen van een ander zonder diens toestemming. Ook zit er iets overrompelends in: mensen willen indruk maken, er moet naar hen gekeken worden of liever nog tegen hen opgekeken worden.

Veroveren is overigens een woord dat vooral in de mannenwereld thuishoort. Kijk maar naar de voorbeelden hierboven: land veroveren gebeurt voornamelijk door mannen. Het veroveren van meisjes gebeurt door jongens; andersom komt nauwelijks voor. Verder worden markten veroverd door managers, ook meestal mannen. Maar hoe zit het nu met het veroveren van de ruimte?

Het nut

Allereerst vind ik het gek klinken dat de ruimte **veroverd** moet worden door verschillende naties. De ruimte moet van ons worden, bedoelen ze daar waarschijnlijk mee. Want op wie zouden ze de ruimte moeten veroveren? De ruimte bezitten, is dat wel mogelijk?

Als ik mensen hoor zeggen dat de ruimte veroverd moet worden, stel ik de vraag waarom dat dan moet. Maar mag ik die vraag wel stellen? Ben ik dan niet meteen een ouderwetse, conservatieve klungel? Ben ik dan ook meteen niet tegen de vooruitgang? Moet ik niet vragen naar de zin van het veroveren van de ruimte, omdat dit vanzelf spreekt?

Er wordt gezegd dat het ruimtevaartprogramma allerlei zegeningen met zich mee heeft gebracht voor iedereen. Het simpelste voorbeeld is het quartz-horloge. Maar mijn opwind-horloge geeft ook prima de tijd aan en ik word niet moe van het opwinden. Wat is het grote voordeel? De microchip zou zonder de ruimtevaart wat later zijn ontwikkeld, maar is dat rampzalig te noemen?

Een ander positief gevolg zou de enorme vlucht van technologische kennis zijn, die vooral in de militaire wapenindustrie zijn toepassing vindt. Veel nauwkeuriger wapensystemen en een veel betere trefzekerheid als gevolg van technologische ontwikkelingen bij de ruimtevaart.

Mijn vraag is dan of de wereld er veiliger, leefbaarder voor alle mensen op is geworden. Ik denk van niet, en dit alles kost ook nog vele miljarden guldens. Dus blijft mijn vraag staan: wat is het nut van de ruimtevaart?

Wubbo Ockels

De Nederlandse astronaut Wubbo Ockels vindt – evenals de Amerikanen – dat het programma door moet gaan, ook na dit rampzalige ongeluk. „We mogen niet twijfelen”, zegt hij. Waarom niet, vraag ik me dan af. Wat is er nu veranderd aan om eens stil te staan bij de

„Moeder Aarde, Vader Hemel.” Zo sprak de Navajo over zijn verwantschap met het kale thuisland Arizona, omringd door monolieten en zandheuvels in Monument Valley. In de tegenstelling tussen Indianen en blanken verschildt wellicht niets zozeer als de opvatting over eigendom van het land. Kolonisten in het westen namen zonder schuldgevoel grond af van „wildes die hem nimmer bewerkten”. Maar voor de Indiaan was de aarde voor iedereen gebruik en behoorde niemand toe. Hij kon, zo zei het Shawnee opperhoofd Tecumseh, net zo min land verkopen als de zee of de lucht die hij inademde.

dingen die je doet en jezelf de vraag te stellen of het nog goed is wat je doet? Ockels vindt „dat alles wat we in de bemande ruimtevaart tot nu toe hebben gedaan, niet voor niets mag zijn geweest. Het is nu nog belangrijker te laten zien dat bemande ruimtevaart noodzakelijk is.”

Volgens hem vindt **iedereen** in Nederland bemande ruimtevaart absoluut waardevol. Nou, ik vind dat zeker niet en het lijkt me vreemd dat ik de enige zou zijn. Wubbo Ockels stelt dat we nu – door de ruimtevaart – pas kunnen onderzoeken waarom het leven op aarde is zoals het is. Vanuit de ervaringen in de ruimte leer je de samenleving kennen.

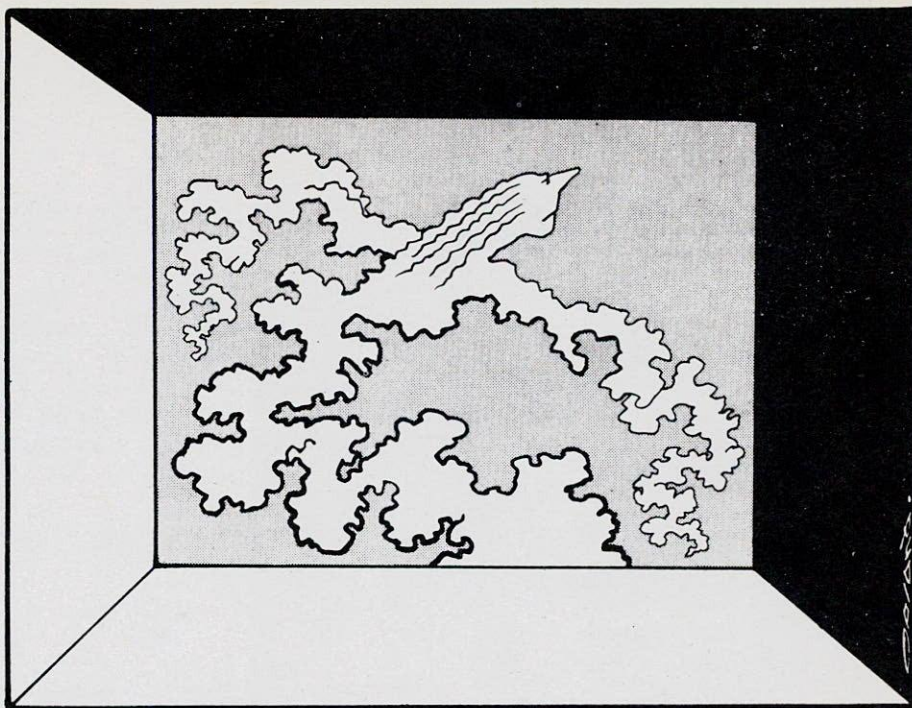
Met dit soort uitspraken draaft Ockels naar mijn mening wel erg ver door. Het lijkt me niet nodig om in de ruimte te zweven om de aardse samenhang goed te leren kennen. Ik denk dat je dan beter op de aarde zelf kunt blijven en af en toe geestelijk wat afstand nemen van de aardse problemen. Dan krijg je eveneens een betere kijk op onze samenleving en het is nog goedkoper ook. Maar het geeft wel minder prestige. Dat heeft Ockels ook door. Kinderen bewonderen hem omdat hij kan zweven, zo zegt hij. „De raket is bijzaak, de mensen zijn in het zweven geïnteresseerd.”

De noodzaak van de ruimtevaart wordt me door hem dan ook niet duidelijk gemaakt.

Medicijnen

Er wordt nog een andere reden aangevoerd waarom het nuttig voor de mens is om in de ruimte te zijn. Daar kunnen bepaalde medicijnen gemaakt worden, die op aarde niet gemaakt kunnen worden. Nu weet ik niet alles van genees-

DE MENS . . .

Tekening van Opland uit de Volkskrant

... en zijn verovering van de ruimte

kunde af, maar ik weet wel dat de farmaceutische industrie veel overbodige medicijnen maakt. Ook proberen medici vaak kwalen met medicijnen te genezen, terwijl er methoden zonder medicijnen aanwezig zijn die even goede of betere resultaten kunnen hebben. Veel kwalen komen voort uit een verkeerde manier van leven. Dan is het de beste remedie om een andere levenswijze te zoeken. Medicijnen lossen vaak de symptomen even op, maar pakken de oorzaak niet aan. (Zie bijv. ook het artikel over kanker van Frank Spoelstra in de vorige EGO, maart '86, blz. 16.)

Maar zelfs al zouden zeer nuttige medicijnen alleen maar in de ruimte gemaakt kunnen worden, dan blijf ik toch de vraag stellen naar het rendement ervan. Wegen de kosten tegen de baten op? Zijn de miljarden guldens hiervoor misschien op een betere manier te besteden voor de gezondheid van mensen?

Op deze vragen mag een duidelijk antwoord verwacht worden, voordat er steeds meer geld en energie in de ruimtevaart wordt gestoken.

Onverantwoord

De antwoorden die ik tot nu toe tegen ben gekomen, doen mij niet positief denken over de **verovering** van de ruimte. Nieuwe en steeds verder verfijnde technologie die vooral voor wapens wordt gebruikt, vind ik niet zo nodig. Technische vooruitstrevendheid zie ik liever op gebieden waar meer mensen er iets aan hebben. Ik denk dan bijvoorbeeld aan een veilige en schone manier van energie-opwekking en van het vervoer van mensen en goederen.

Verder kan het voor sommige wetenschappers wel leuk zijn om iets meer te weten te komen van de planeten om ons

heen. Maar wat heeft de gemiddelde wereldburger er bijvoorbeeld aan om te weten of Saturnus zeven of elf ringen om zich heen heeft?

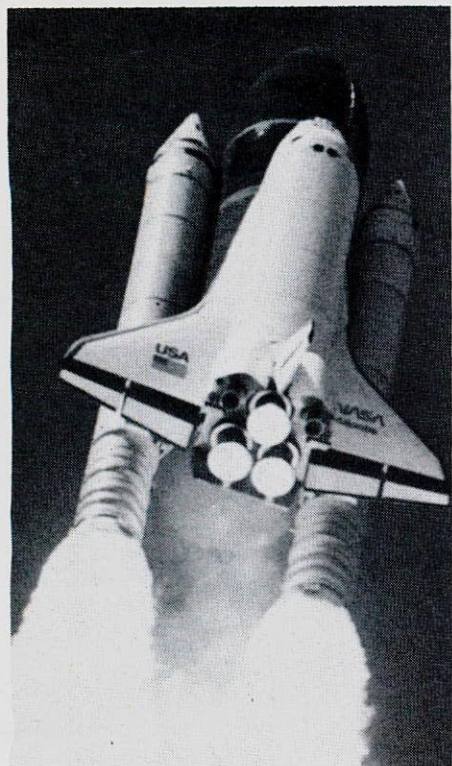
En als er straks honderd tv-programma's op onze beeldbuis te ontvangen zijn door de vele satellieten in de ruimte, wie heeft daar wat aan? Ik ben dan waarschijnlijk meer tijd kwijt om uit te zoeken welke van die honderd programma's interessant zijn, dan de tijd van het kijken zelf.

In deze dingen ben ik niet klakkeloos progressief. Niet alles wat de vooruitgang te bieden heeft, vind ik waardevol. Ik wantrouw deze technologische vooruitgang. Ik zie teveel negatieve gevolgen in het streven naar verovering van de ruimte en nauwelijks positieve.

Als humanist stel ik mezelf de vraag of het voor ons, mensen, nuttig is om hiermee door te gaan. Er wordt een enorme hoeveelheid geld, energie en tijd in dit streven gestoken. Welk deel van de mensheid is hiermee gebaat? Een kleine groep ontvangt hiervoor zeer veel geld, terwijl er met datzelfde geld voor gezorgd kan worden dat een veel grotere groep mensen voorzien wordt van de allernoodzakelijkste levensbehoeften. De mensheid wordt op dit moment bedreigd door milieurampen, door kernwapens en door honger. De technologie die ons zoveel materiële vooruitgang heeft bezorgd, bedreigt ons als mensheid nu in ons voortbestaan.

Willen we als verantwoordelijkheid dragende mensen leven, dan moeten we ons geld en onze creativiteit gebruiken om die dreiging af te slaan. En dus moesten we liever maar niet proberen om de ruimte te veroveren.

Wim Reinders

The lightship

Jerzy Skolimowski's Amerikaanse primeur

De Poolse regisseur/schrijver/dichter/acteur Jerzy Skolimowski maakte met 'The lightship' zijn eerste 'Amerikaanse' film, al bleek de ideale lokatie voor de Westduitse kust te liggen, en is een van de beide hoofdrollen voor een uit Oostenrijk afkomstige acteur. 'The lightship' ademt dan ook duidelijk een Europese sfeer, al is het criminele element in het verhaal overduidelijk Amerikaans.

Het verhaal speelt zich af op de drijvende vuurtoren S. S. Hatteras, voor de Amerikaanse kust. Zo'n lichtschip heeft strenge instructies en mag bijv. nooit van z'n plaats voor de schepen die het als baken nodig hebben in de gevaarlijke stromingen. Op de Hatteras wordt de scepter gezwaaid door kapitein Miller, een zachtmoedige man die gebukt gaat onder het feit dat er geruchten de ronde doen, als zou hij in de Tweede Wereldoorlog (het is nu 1955) door laf gedrag een aantal mensen de dood hebben ingejaagd. Zijn norse zoon Alex is ook aan boord, omdat hij moeilijkheden met de politie heeft en zijn vader erger wil voorkomen. De relatie tussen beide mannen is, tot groot verdriet van de vader, stroef, want de zoon heeft de geruchten ook gehoord.

Dan ontdekt de bemanning van het lichtschip drie drenkelingen in een defect bootje. Ze nemen hen op, vlak nadat er via de scheepsradio een bericht is doorgekomen dat er drie gevaarlijke criminelen zijn ontsnapt. En al heel snel wordt duidelijk dat de oude, dandyachtige Caspary en zijn twee primi-

tieve, agressieve vazallen Gene en Ed die de gevaarlijke misdadigers zijn. Ze terroriseren het schip binnen de kortste keren, dwingen de kapitein alle wapens af te geven, maken zich gehaat bij de crew. Caspary probeert Miller zover te krijgen, dat hij hen met het lichtschip in veiligheid brengt, maar de rechtshapen, plichtsgetrouwe kapitein maakt duidelijk dat dat slechts over zijn lijk zal gebeuren.

Kort daarop heeft Miller een serieus gesprek met zijn zoon, die hem lafheid verwijt, en die terugkomt op de geruchten uit de W.O.II. Dan vertelt de vader de ware toedracht: dat het indertijd een kwestie van afwegen is geweest, dat hij een gruwelijk moeilijke beslissing heeft moeten nemen om mensenlevens te kunnen redden, en dat hij dat in de huidige situatie precies op dezelfde manier moet doen. De jongen begrijpt zijn vader opeens stukken beter.

Op het schip intussen zint de bemanning op een oplossing. Een van hen wordt betrapt bij een poging om Caspary te overmeesteren, en wordt vermoord. Op dat ogenblik zien de ove-

rigen in, dat ze tegen de criminele elementen niet zijn opgewassen, en ze komen in opstand tegen hun kapitein, die tot geen enkele prijs bereid is het lichtschip van z'n plaats te laten gaan...

De omstandigheden waaronder de film werd gemaakt, waren uitermate grimig. Het was koud, het schip was oud, zodat een aantal leden van cast en crew regelmatig vreesde het leven te laten tijdens de opnamen, en de draaidagen- en nachten waren lang en vermoeiend. Maar professionals weten zich overal aan te passen en optimaal werk te leveren, dat is aan deze film duidelijk te zien.

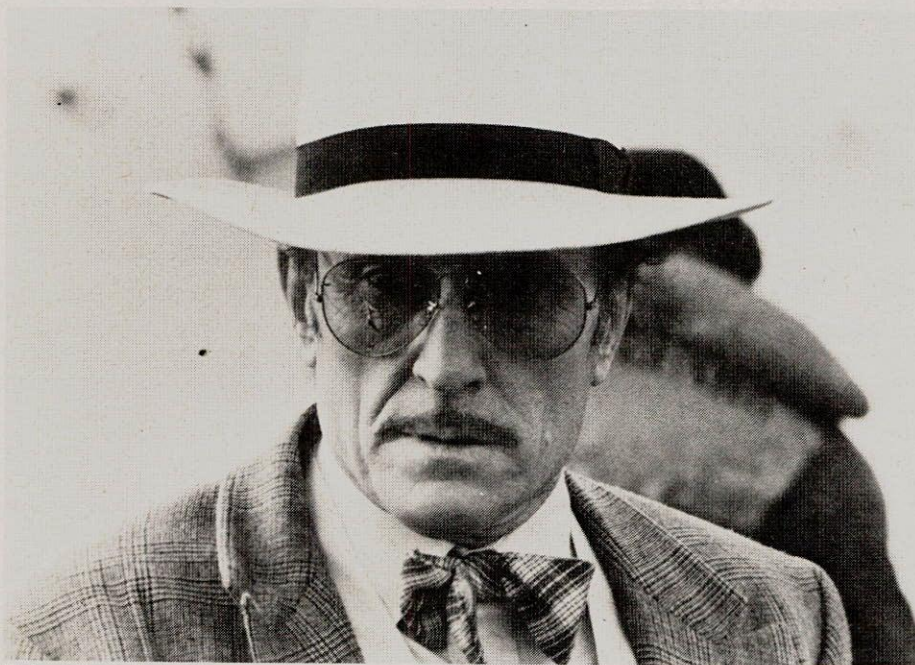
Klaus Maria Brandauer is uitstekend als de bescheiden, ongelukkige kapitein Miller, die gebukt gaat onder een smet op zijn naam, al is hij door het militair gerechtshof al lang geleden van alle blaam gezuiverd. Michael Lyndon, de 17-jarige zoon van Skolimowski, debuteerde in Succes is the best re-

Klaus Maria Brandauer (r) als kapitein Miller

venge, de vorige film van Jerzy, die hij in Engeland maakte en waarvoor zijn zoon ook mede het scenario schreef. Lyndon is een mooie, blonde jongen, die precies door heeft hoe een jongen van zijn leeftijd kan worstelen met zoiets afschuwelijks als een vermeend oorlogsverleden van zijn vader. Erg expressief speelt hij niet, maar niettemin overtuigt hij.

De show wordt echter gestolen door Oscar-winnaar (voor Tender mercies) Robert Duvall als de kwade genius Caspary. Een man die uit pure overtuiging slecht is, omdat het leven hem eenvoudig die kant heeft uitgestuurd. Hij kan daar kalm en zelfs met enige humor over praten met kapitein Miller. Duvall ziet er schitterend uit, gekleed in een licht pak, een roze overhemd, zijn hoofd bedekt met een decadent hoedje, op zijn neus een verraderlijk briljetje met iets getint glas. Hij is charmant en sinister tegelijk, de duivel anno 1986, zoiets. Hij praat zacht en beschaafd, in prachtig contrast met de twee dommekrachten die blind varen op alles wat hij zegt. Hij houdt van muziek, hij danst zelfs een keer in de halfduistere kombuis van het schip. Een ongelooflijk veelzijdig acteur, opnieuw een Oscar waard. Ook de andere rollen worden perfect gespeeld. 'The lightship' is een heel bijzondere film, die veel aandacht en veel bezoekers verdient.

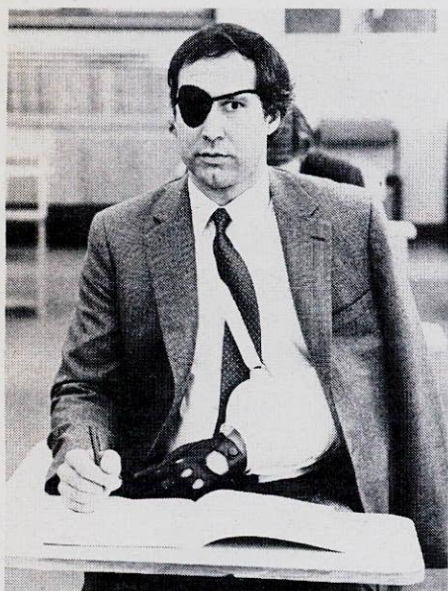
Robert Duvall als Caspary, het vleesgeworden kwaad in 'The lightship'

Leo van Opzeeland

film in 't kort

Spies like us

Wilt u eens lekker lachen om een komedie zonder pretenties, ga dan kijken naar *'Spies like us'* van John Landis. Dan Aykroyd, eerst de partner van John Belushi en na diens dood goed op dreef met Eddie Murphy, vormt hier een team met Chevy Chase. Beide komieken zetten hun eerste schreden o.a. in de tv-

Chevy Chase in *'Spies like us'*

serie Saturday Night Live, die voortdurend grote talenten blijkt te recruter. Emmett Fitz-Hume en Austin Millbarg willen graag spion worden. Maar als gevolg van hun verregaande klunzigheid en zelfoverschatting vallen ze bij de tests al snel door de mand. Hun superieuren blijken echter oog te hebben voor hun specifieke kwaliteiten: ze mogen dienen als surrogaat-spionnen, om de aandacht af te leiden zodat de echte ongestoord hun werk kunnen doen. Veel maffe grappen, waarvan een aantal op de rand van ordinair, veel persiflages op andere genres, maar het vakmanschap van de beide hoofdrolspelers en het plezier dat ze duidelijk hadden bij het maken van de film staat er borg voor dat u zich toch uitstekend zult amuseren.

Almacita di desolato

Regisseur Felix de Rooy en producent Norman de Palm maakten twee jaar geleden de film *'Desiree'*, naar aanleiding van een New Yorks krantebericht. De film, met Marianne Rolle in de hoofdrol,

Solem (Marianne Rolle) en Lucio in *'Almacita di desolato'*

ging over een zwarte vrouw die in de ban van een religieuze sekte raakt en uiteindelijk, godsdienstwaanzinnig en totaal maatschappelijk ontspoord en in de steek gelaten, haar baby verbrandt omdat ze denkt dat het kind de oorzaak van alle kwaad is. Een zeer aangrijpende film die goed werd ontvangen, niet in de laatste plaats door het prachtige acteren van Rolle. In de tweede film van dit Antilliaans cineastenduo speelt zij opnieuw de hoofdrol. *'Almacita di desolato'* gaat over de priesteres Solem, die vanaf haar geboorte niet kan praten.

Samen met een dertienjarige jongen brengt ze haar dagen door met het zoeken van geneeskrachtige kruiden voor de bevolking van het dorpje waar ze woont. Op een dag vinden ze een gewonde man. Ze brengen hem in veiligheid in een grot. De man blijkt griezelige, lichte ogen te hebben. Als toeschouwer denk je dan meteen: linke soep, maar Solem raakt volledig in zijn ban. Wanneer ze zwanger blijkt te zijn, wordt ze uit haar positie als priesteres verstoten. Ze herinnert zich dat de vader van de kleine Almacita haar heeft verteld over het rijk van de geesten, en ze besluit met haar kind en haar jonge metgezel daarheen te vertrekken.

De film is gebaseerd op overgeleverde volksvertellingen van de Antillen en zit vol symboliek en godsdienstige rituelen. Voor een westerling maakt dat het soms moeilijk om het verhaal helemaal te volgen, maar de film is toch professioneel genoeg gemaakt om te blijven boeien. De kleuren zijn wild en prachtig, de mensen kinderlijk en primitief, het landschap woest en indrukwekkend. De muziek is een heel belangrijk onderdeel van deze produktie, die de eerste moet zijn van een serie films over de geschiedenis van de Antillen. Fascinerend!

Tangos

Heel iets anders is de Frans/Argentijnse co-produktie *'Tangos'* van Fernando Solanas. Als u inmiddels ook behoort tot die grote schare mensen die in de ban zijn geraakt van de tango, dan moet u deze film zeker gaan zien. Hij gaat over een groepje Argentijnse bannelingen, die in Parijs een 'tanguédie' instuderen (een voorstelling die het midden houdt tussen komedie en tragedie, royaal overgoten met dans en muziek). De stof voor het verhaal van de show wordt bij stukjes en beetjes opgestuurd door een vriend in Argentinië. Maar de leden van de groep weten niet hoe het verhaal moet eindigen, want dat laatste gedeel-

Scene uit *'Tangos'* van Fernando Solanas

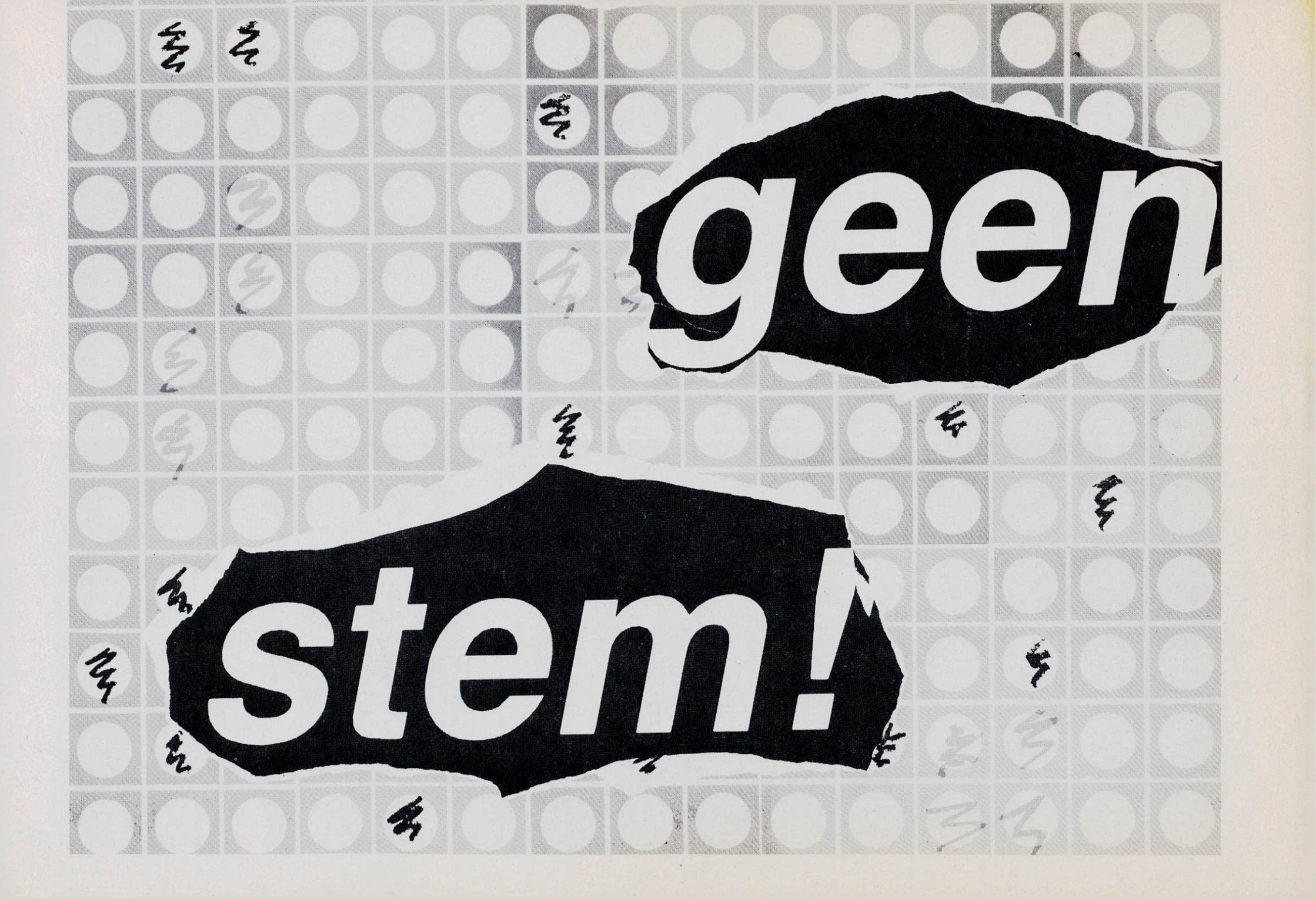
te wordt almaar niet verzonden. Symbolisch voor hun eigen situatie: ook zij weten niet hoe het met henzelf zal aflopen. De ouderen worden verteerd door heimwee en trekken zich op aan hun muziek en dans, de jongere generatie is reëel, past zich aan aan het Europese leven en besluit er toch iets van te maken. *'Tangos'* is een meeslepende film, knap gespeeld en heel actueel. De muziek van Astor Piazzola heeft de wereld al veroverd, en dat zal met deze film nog wel eens dunnetjes worden overgedaan.

L.v.O.

Geef

racisme

geen

stem!

gedicht

Nevenstaand gedicht is afkomstig uit de bundel 'Verdwijnen' van de bekende Chileense schrijver Ariel Dorfman. Tussen 1973 en 1977 zijn in Chili 2500 mensen om politieke redenen 'verdwenen', gearresteerd, weggevoerd, gemarteld, vermoord... Het is voor familieleden onmogelijk enige informatie over hen te verkrijgen. Niet voor niets is dan ook de leus 'levend hebben ze ze meegenomen, levend willen we ze terug', één van de centrale eisen van de Chileense bevolking in de algemene roep om herstel van de democratie. 'Verdwijnen' is een gedichtencyclus over de vermiste gevangenen en hun in onzekerheid verkerende familieleden.

Dorfman (geboren in 1942) woonde na de staatsgreep van Pinochet als balling achtereenvolgens in Argentinië, Frankrijk, Nederland en de Verenigde Staten. Tijdens zijn Nederlandse periode (1976-1980) schreef hij de cyclus 'Verdwijnen': „Dit is de eerste keer dat ik poëzie schrijf... over de gruwelijke dingen die er met mijn land zijn gebeurd heb ik drie jaar niet kunnen schrijven. De tragedie drukte te zwaar op me. Het deed me allemaal te veel pijn. Er was geen afstand. Gewond voel ik me nog steeds, maar ik ben weer in staat om te schrijven. Ik ontdekte een vorm die voor veel mensen verstaanbaar zou kunnen zijn, zo iets als een helder gebruik van emoties en informatie. Dat is de kracht van poëzie." Oordeelt u zelf.

'Verdwijnen' door Ariel Dorfman is een gezamenlijke uitgave van Uitg. De Populier en het Centrum voor Chileense Cultuur. Prijs f 17,50.

De anderen in mijn cel slapen al

Jij gaat de enige kamer
van het huis
binnen
en laat het licht uit
om de kinderen
niet wakker te maken.

Je trekt je kleren uit in het donker
en steekt je hand onder de deken
en voelt de warme slaap
van de kleinste,

die ik niet ken,
die daarna geboren is.
Zo blijf je zitten, naakt,
zonder in bed te kruipen,
met je ogen open
bijna de ademhaling aanrakend
van onze kinderen.

Morgen zul je naar het kantongerecht moeten gaan
en zullen ze nee tegen je zeggen,
morgen zul je werk moeten zoeken,
morgen zul je krediet moeten vragen,
en steeds krijg je nee, steeds nee,
komt u morgen

maar terug,
maar laat ons stil zijn, niet huilen
— wees niet bang
het lukt je wel
iedereen slaapt —
want de duisternis is vol
kinderen.

berichten

Film
Begeleiding: stafleden van het Coornherthuis

Opgave en/of nadere informatie (informatie): Coornherthuis, Oranje Nassaulaan 71, 3708 GC Zeist, tel. 03404-14060. Buitengewoon verlof is mogelijk (AMAR, art. 85, pt.r.). Kosten: met B.O.V. f 7,50; zonder B.O.V. (burgerambtenaren) f 63,-. De conferentie is tot stand gekomen i.s.m. de werkgroep Homosexualiteit en Krijgsmacht.

Conferentie voor militairen

Het humanistisch vormingscentrum voor militairen, het Coornherthuis, organiseert van 9 t/m 11 juni a.s. een themaconferentie voor militairen van alle krijgsmachtonderdelen.

Het thema luidt: **Mannelijkheid in de krijgsmacht, natuurwet of mythe?**

Vaste programma-onderdelen zijn:
Gespreksgroepen
Forum en discussie
Gastpreker

'Wegwezen, het zijn Hollanders — zei de Rus in de loopgraaf, want hij hoorde klitteband'

Fons Jansen

De koppelbazen van de sport

Zelf noemen ze zich makelaar of liever nog: bemiddelaar. Een fraai eufemisme voor handelaar of koppelbaas. Die laatste benaming suggereert illegaliteit en moet dus onmiddellijk worden ingetrokken, want de koppelbazen van de sport doen helaas volkomen legaal aan een soort arbeidsbemiddeling. Ze brengen sportlieden, sportverenigingen of sportbonden in contact met het bedrijfsleven en als dat bedrijfsleven een sponsorcontract sluit, dan vangen de bemiddelaars daar een percentage van.

Het verschijnsel is in Nederland vrij oud. Vermoedelijk het eerste bemiddelingsbureau was Inter Football, opgericht door de voormalig journalist Maarten de Vos, die nu in een Amsterdams huis-aan-huisblaadje (onder meer) een armzalige, wekelijkse pagina vult namens en voor Ajax. Een veel belangrijker en lucratiever activiteit is natuurlijk het regelen van vriendschappelijke wedstrijden en het kopen/verkoop van spelers. Want de zoëven verschaft rolomschrijving van bemiddelaars is onvolledig. De sporthandelaars leggen niet alleen 'relaties' tussen sport en bedrijfsleven, maar ook tussen sportparticipanten (clubs) onderling.

Commerciële bureautjes

In oorsprong had de bemiddeling nog wel eens iets sympathieks. Het ging toen nog voornamelijk om onmondige voetballers, die het slachtoffer dreigden te worden van gehaide clubbestuurders en zich lieten afschepen met zeer dubieuze contracten. Een aantal voetballers, wijs geworden door de ervaringen van collega's, ging zich wenden tot bureaus als Inter Football. Ze moesten dan wel vijftien procent van de verdiensten afstaan, maar als Inter

Football er twintig procent méér uitsleepte dan ze zelf hadden gekund, dan was er toch iets gewonnen. Inmiddels kent de voetballerij een instituut, dat deze arbeidsbemiddeling doet zonder winstbejag. Zo moet het ook. Althans, zo moet het kennelijk in een wereld, waarin werkgevers altijd zullen pogen werknemers af te schepen met minder dan reële honoraria. De commerciële bureaus zouden wat de individuele bemiddeling betreft, intussen overbodig moeten zijn gemaakt. Ten dele is dit deel van het bemiddelingsbedrijf inderdaad afgekalfd, ten dele heeft het zich echter verplaatst naar de individuele of amateursporters, die een sponsor zoeken en althans bronnen om enigszins boven het bestaansminimum te komen.

Waar zich gaten in de markt bevinden, daar wordt ingedoken. In een vrije markteconomie is dat buitengewoon normaal. Waarom dan gezeurd over die handigerds, die het gat van de bemiddeling inderdaad ontdekt hebben? Het is toch alleszins te billijken, als bijvoorbeeld een evenement georganiseerd moet worden en je legt de financiële afwikkeling in handen van een gespecialiseerd bureau?

Dat laatste is juist. Handelen in evenementen is iets anders dan handelen in mensen, maar zelfs dan zit er iets lafs aan deze wijze van verdienen. Het is mij althans niet bekend, dat één bemiddelingsbureau ooit enig risico voor zichzelf heeft ingecalculleerd. Neem een wereldkampioenschap turnen, zoals dat volgend jaar in het Rotterdamse Ahoy Paleis moet worden gehouden. TV-rechten en -inkomsten zijn verzekerd. Sponsoring idem dito. Maar omdat de organisatoren amateurs zijn, mensen die een aantal uren van hun vrije tijd willen investeren om het evenement te doen slagen, huren ze voor de commercie een bureau in. In dit geval het grootste ter wereld, International Management Group van McCormack. Met een beetje kletsen, slijmen, eten, drinken en onderdanig doen, hebben ze de sponsoring en tv-onderhandelingen binnen de kortste keren rond.

De marathon van Rotterdam: van hetzelfde laken een pak. Na vijf edities en toenemende groei besloot een nieuw stichtingsbestuur in zee te gaan met IMG. Eventuele verliezen of begrotingstekorten worden afgewenteld op de gemeenschap (i.c. gemeente), maar wordt Philips bereid gevonden om een half miljoen te investeren, dan slaat IMG onmiddellijk toe. Dertig procent, bijna een derde van het totale sponsorbedrag is voor de 'bemiddelaar'.

Beroeps 'bemiddelaars'

Nog twijfels? Wel, de laatste Elfstedentocht heeft aangetoond, wat voor slag mensen zich met de bemiddeling bezig houdt. Vóór die Elfstedentocht kwam de 'bemiddelaar' van Evert van Benthem bij een potentiële sponsor, met de eis, dat Van Benthem een halve ton per jaar zou moeten krijgen. Niks daarvan, zei de potentiële sponsor tegen de bemiddelaar Van de Wall Bake. Korte tijd later kwam de schaatser zelf naar de sponsor toe. Hij stemde toe in een contract van 25 mille, dat echter tot 50 aangevuld zou worden bij een zege in bijvoorbeeld de Elfstedentocht. Die zege was nog niet tot stand gekomen of Van de Wall Bake stuurde twee rekeningen. Eén naar de sponsor, om zijn aandeel voor bemiddeling op te eisen, en één naar Van Benthem om een deel van zijn premie op te eisen. Van de Wall Bake doet in het klein wat IMG in het groot doet: niks presteren en niettemin van twee wallen eten.

Hans van Wissen

Foto: Wim Heij

gelukkig weet EGO van geen ophouden

Principe

Langzaam schoof Josje Mlalu de loop van zijn geweer door het raam naar buiten. De man, die achter het kleine muurtje dekking had gezocht, droeg precies hetzelfde uniform als Josje. Dit was een typisch kenmerk van de beestachtige burgeroorlog, die Ngombo nu al twee maanden teisterde.

Er was maar één verschil tussen de beide mannen dat duidelijk waarneembaar was. De man achter het muurtje droeg een armband, die verdacht veel leek op de armbanden, die de nazies onder Hitler gedragen hadden. De armband van Josje bestond slechts uit een gele lap stof. Terwijl Josje de man achter de muur op de korrel nam, herinnerde hij zich hoe hij twee maanden geleden geestdriftig dienstgenomen had bij het kleine opstandelingenleger. Aanvankelijk had het er op geleken dat de opstandelingen met gemak het schrikbewind van de fascistische dictator omver zouden gaan werpen. Na een verbitterde strijd waren de rollen nu echter omgedraaid. Josje begreep zeer goed dat zijn legertje zich zou moeten overgeven. Hij begreep ook dat zowel hij als zijn kameraden geen enkele kans hadden om het er levend af te brengen. Genade stond niet in het woordenboek van de vijand en ook het opstandelingenleger had zich in de afgelopen maanden niet van zijn beste kant laten zien.

Rustig haalde Josje de trekker over. De man achter het muurtje werd in het hoofd getroffen en sloeg achterover. Vanuit het raam zag Josje hoe een paar mannen probeerden zijn dodelijk gewonde vijand te helpen. Niemand had Josje opgemerkt. Hij had zijn schuilplaats goed gekozen. Beneden op straat werden de medestrijders van Josje één voor één uitgeschakeld. De gedachten van Josje dwaalden af naar zijn vrouw en zijn twee kinderen, die hij had achtergelaten. Zijn vertrek had

hen veel verdriet gedaan en ontroerd herinnerde hij zich de tranen van zijn vrouw bij het voor hem onvermijdelijke afscheid. Toch had zijn vrouw niet geprobeerd hem tegen te houden. Net als iedere goedwillende inwoner van Ngombo wist zij dat revolutie het enige middel was om een einde te maken aan het schrikbewind waar Ngombo nu al vele jaren onder zuchtte.

Op straat was het stil geworden. Josje zag dat er alleen nog af en toe geschoten werd vanuit een huis aan de overkant. De stem van een regeringsgetrouwe officier klonk door een megafoon. „De opstand is voorbij, geef jullie over, er zal jullie niets gebeuren, jullie leider heeft zich al overgegeven”, riep de officier.

Vanuit zijn schuilplaats zag Josje zijn medestrijders met opgeheven handen uit hun schuilplaatsen komen. Hij zag ook hoe zij zonder vorm van proces werden neergeschoten. Wat was hij blij dat men hem in zijn schuilplaats niet had opgemerkt.

Er was voor hem maar één kans op redding. Hij moest zijn armband afdoen en zich voordoen als soldaat van het regeringsleger. Met één beweging trok hij de gele band van zijn arm. Toen keek hij er naar. Deze armband was voor hem het symbool van de Democratie waar hij zó heilig in geloofde. Ook dacht hij aan zijn gezin en huilde.

Tien minuten later kwam hij rustig uit zijn schuilplaats te voorschijn. Hij droeg nog steeds zijn gele armband en zijn innerlijke vreugde was even groot als het verdriet van zijn vrouw en kinderen, die hij achterliet.

Gajah Putih (witte olifant)

Naschrift redactie:

Het bovenstaande verhaal kregen wij toegestuurd van een (ex-)dienstplichtig militair en EGO-lezer, wiens werkelijke naam en adres bij de redactie bekend zijn. Hij schreef dit korte verhaal na het zien van beelden van een massa-executie in het tv-journaal, die hem – samen met eigen dienstherinneringen – weer sterk aan het denken zetten over dergelijke ‘gebeurtenissen’, waar ook ter wereld.

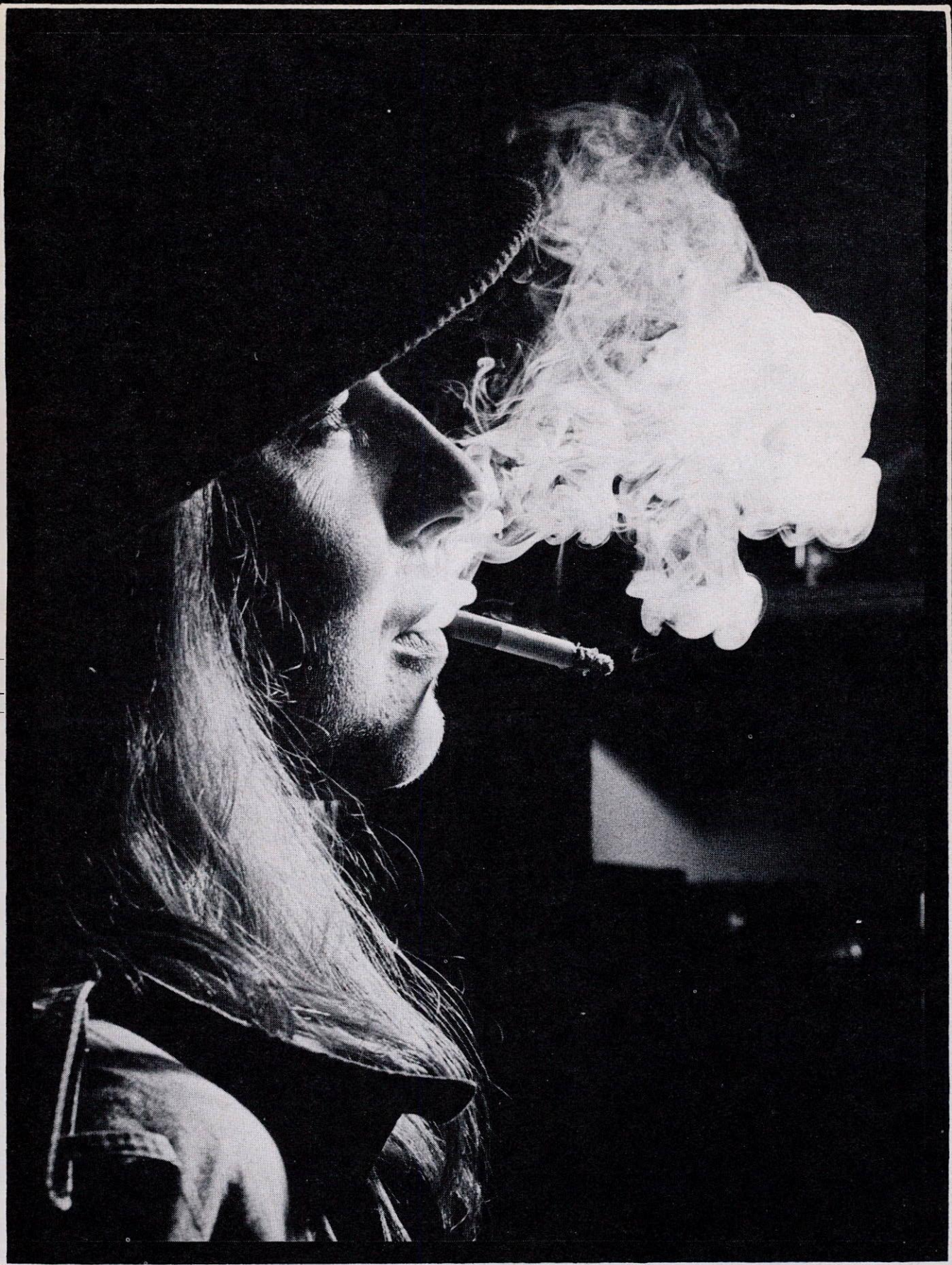
Deze plaatsing in EGO mag tevens als aanmoediging worden beschouwd van andere lezers om ook eens een bijdrage te leveren. Dat mogen eigen verhalen of artikelen zijn, commentaren of reacties op andere artikelen, foto's of tekeningen, mits er enig verband bestaat met het (eigen) leven in de krijgsmacht. Bij voldoende kwaliteit zal de redactie zeker tot plaatsing overgaan en zit er ook wel een (bescheiden) boeken- of platenbon in. Probeer 't eens.

Foto: Wim Heij

'In de strijd der denkbeelden vallen mensen'

Stanislaw Jerzylec

De jazzappel valt...

Het gezegde 'De appel valt niet ver van de boom' is op vele gebieden van toepassing. Het is nu eenmaal zo, dat kinderen van hun ouders bepaalde erfelijke eigenschappen meekrijgen, die soms wel en soms niet duidelijk aanwijsbaar zijn. Nu wil ik me hier niet mengen in de discussie over milieu en aanleg maar me beperken tot die opvallendheden, die iedere leek zelf zou kunnen waarnemen.

Zoals ik al zei, hebben vele kinderen een aardje naar hun vaartje.

In de sportwereld bijv. zijn René v/d Gijp, Ties en Hidde Kruize duidelijk zoons van hun vader.

In de toneel- en cabaretwereld hebben we de Osters, Römers en Kraaykampen.

Internationale filmvoorbeelden zijn: Henry en Jane Fonda en Judy Garland en Liza Minelli.

Dit verschijnsel treffen we ook aan in de jazzmuziek, zij het dat ouders en kinderen, die beiden een grote naam wisten te verwerven tamelijk dun gezaaid zijn. Broers en zussen die beroemd zijn geworden vinden we daarentegen in veel grotere aantallen. Denk maar eens aan de broertjes Heath, Adderley, Brecker, Powell en Marsalis.

In Nederland hebben we de families Pronk, van Rooyen en Reys. Om over de gebroeders Brouwer maar te zwijgen! Ik wil mij in dit stukje beperken tot een aantal zoons en dochters, die duidelijk in de voetsporen van hun vaders zijn getreden, hoewel het zeer opvallend is, dat de vaders over het algemeen toch

bekender waren of nog zijn dan de zoons en dochters.

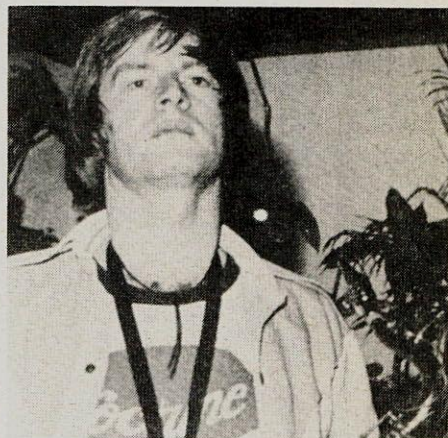
Von en Chico Freeman

Dat laatste is echter niet het geval met vader en zoon Freeman. Vader Von Freeman is weliswaar een zeer goede tenorsaxofonist, maar hij heeft er zijn hele leven eigenlijk de voorkeur aan gegeven in Chicago te blijven. Dit gaf zelfs aanleiding tot een soort legende-vorming rond zijn persoon. Iedereen kende zijn naam en maar weinigen hadden hem live gehoord.

Tot hij in 1977 naar het jazzfestival in Laren kwam en daar toen op velen een diepe indruk maakte.

Zelf hoorde ik hem pas een jaar later, samen met Willis Jackson, en ik moet eerlijk zeggen dat de laatste mij veel beter beviel dan Von Freeman, die er een zeer persoonlijke frasering en toonvorming op nahield (het klonk soms een beetje vals!).

Zoon Chico Freeman, ook tenorist, speelt niet zoals zijn vader uitsluitend bop, maar heeft zijn sporen ook in de meer vooruitstrevende jazz verdiend. Hij is reeds op talloze festivals te horen geweest en moest merkwaardigerwijs altijd opboksen tegen de reeds eerder genoemde legende-vorming rond zijn vader. Het afgelopen jaar hoorde ik zowel Chico als Von Freeman en vond de zoon duidelijk beter dan de vader.

Hans Dulfer

Albert en Gene Ammons

Tenorsaxofonist Gene Ammons werd lange tijd overschaduwed door zijn vader, de fameuze boogie-woogiepianist Albert Ammons, die in de jaren '20 en '30 een grote naam opbouwde. Vader Albert mag gerust als een van de grootsten aller tijden in dit genre worden beschouwd. Hij overleed in 1949.

De loopbaan van zoon Gene („Jug“) is er een geweest van vallen en opstaan. Door privéproblemen werd zijn carrière nogal eens onderbroken. Toen hij na een langdurige gevangenisstraf in 1966 weer op de scene terugkwam, kreeg hij eindelijk de erkenning die hij allang verdiend had. Helaas kon hij niet al te lang genieten van zijn nieuwverworven roem, want hij overleed in 1974.

Gene Ammons was een toffe tenorist, die het vooral van zijn brede geluid moest hebben. In het bijzonder de platen die hij met Sonny Stitt maakte zijn zeer aan te bevelen.

Jimmy en Doug Raney

Zeer bekend zijn ook vader en zoon Raney, beiden gitarist.

Vader Jimmy is van hen toch wel het grootste talent. Op de platen, die zij samen hebben gemaakt komt dit duidelijk tot uiting. Vooral de accoorden van Jimmy zijn ideeënrijker en complexer dan die van zijn zoon Doug.

Laatstgenoemde is echter ook een puike muzikant, die vooral zijn eigen beperkingen kent en daardoor op platen met bijv. Bernt Rosengren en onze eigen Ferdinand Povel tot goede prestaties komt.

Twee andere jonge muzikanten, gitarist Joe Cohn en bassist Charnett Moffett,

Von en Chico Freeman

Doug en Jimmy Raney

zijn hard op weg zich een grote naam te verwerven. Vooral de laatste, de zeer jonge zoon van drummer Charles Moffett, is een van de grootste talenten in de jazz. Voor zo'n jonge muzikant beschikt hij reeds over een prachtige toon en een enorme drive.

Joe Cohn, zoon van saxofonist Al, heeft al veel platen gemaakt met o.a. Buddy de Franco en zijn vader. Net als Doug Raney speelt hij voornamelijk bop en geen pop. Dat zal de invloed van de vaders wel zijn!

Ook in Nederland kennen we zulke vader-kind-combinaties. Drummer Marcel Serieuse, zoon van bassist Koos, is een groot talent, dat zijn weg ongetwijfeld zal weten te vinden. Om het niveau

van zijn vader te bereiken zal hij echter nog heel wat ervaring moeten opdoen.

Hans en Candy Dulfer

De bekendste en misschien ook wel aantrekkelijkste combinatie is die van vader Hans en dochter Candy Dulfer, die beiden sax spelen. Hans Dulfer is van oorsprong een echte bopper met voorliefde voor zware tenoren als Ike Quebec en Jimmy Forrest.

Tegenwoordig speelt Hans echter een soort muziek, die niet bij iedereen in de smaak valt. Met zijn groep Reclud (omgekeerd lezen s.v.p.!) speelt hij meer pop dan jazz. Ik vind dat wel een beetje jammer, want Hans Dulfer is een prima musicus met een dijk van een geluid.

Marcel Serieuse

vaste prik

EGO vindt geloof

bevel: slikken of stikken

de grond onder onze voeten is zo warm – dat het ijs aan de uiteinden steeds sneller smelt

vervelendung

mens: soort waarvan het vrouwtje licht verspreidt

EGO steekt je een hart onder de koppel

een toenemend aantal soldaten kijkt op en om

politiek: stemmen tellen stemmen tellen

er zijn er die knopen doorhakken waarbij andermans broek afzakt

veel religieuze mensen staan buiten de kerk

EGO: jouw eigen waakvlam

Dat hij bovendien ook zeer lees- en strijd bare artikelen schrijft, maakt hem tot een van de meest markante figuren in de Nederlandse jazz-scene. Ik ben zonder meer een fan van hem.

Dat ben ik overigens nog niet van dochter Candy, hoewel zij voor zo'n jong meisje over een prima toon op de altsax beschikt en ook zeer veel talent heeft. Zij zal eveneens nog meer ervaring moeten opdoen. Candy boekt overal veel succes en omdat zij in Nederland woont, waar men elkaar dikwijls het licht in de ogen niet gunt, staan zij en haar ouders nogal eens bloot aan kritiek. Ze zou te jong zijn, door haar vader gepousseerd worden enz. Ik zou tegen de familie Dulfer willen zeggen: Niets van aantrekken, gewoon doorgaan, want zelden is er een mooiere appel niet ver van de boom gevallen!

Theo Carree

Vrouw aan boord

Reisverslag vanaf de Poolster (1)

In de derde klas van de MAVO wist ze al dat ze een geuniformeerd beroep wilde. Ze solliciteerde dus bij de Politie, de Koninklijke Marine en Landmacht. Bij de KM kon ze gelijk na het behalen van haar MAVO-diploma de opleiding in, dus de keus was gemakkelijk. Sinds 11 oktober 1982 is Reny Blom, nu 20, in dienst bij de KM. Bijna twee jaar heeft ze nu een varende plaatsing. Tot augustus '85 op Hr. Ms. Zuiderkruis. Daarna op Hr. Ms. Poolster. Momenteel in eskaderverband op weg naar de Oost. Vanaf de Poolster deed Reny (inmiddels matroos 1 ODOPS) EGO een reisverslag toekomen. Hieronder het eerste deel.

Noot vooraf van de redactie: Het is voor een maandblad als EGO niet mogelijk om echt aktueel te zijn, vanwege een produktietijd van drie weken. Dit eerste reisverslag van Reny Blom over de tweede helft van januari ontvingen wij begin maart, op het nippertje om te kunnen plaatsen in dit aprilnummer.

14 januari 1986

Het is vandaag de tweede dag dat we op zee zitten. Gisteren was het voor een groot aantal van ons een heel emotioneel afscheid. Tot 19 juni zijn we weg van huis, aan elkaar overgeleverd. Dit klinkt dramatisch en zo voelt het ook. Vijf en een halve maand weg van de 'bewoonde wereld'. Zeker de eerste dagen kijk ik op tegen die lange periode. Je bent dan nog helemaal met je hoofd bij de zaken die je thuis achterlaat. De plannen die je hebt gemaakt gaan voor een lange periode in de koelkast en de kontakten die je hebt (gemaakt) worden stopgezet. De grote vraag is dan ook:

hoe zal het zijn als ik terug kom???

Uit het zuchten en uit de verhalen van anderen weet ik, dat ik niet alleen met deze gevoelens zit. Allemaal laat je iets achter.

Sommigen hebben daarnaast ook nog eens te kampen met zeeziekte. Het is een woelige zee en de wind heeft kracht 7 tot 8 met uitschieters naar 9.

Een van de meiden in onze hut heeft gistermiddag zo'n twee en een half uur in innige omhelzing met de w.c.-pot gelegen. Nu gaat het wel weer. Want (en niet alleen uit kollegialiteit) we hebben haar 's avonds zo volgestopt met beschuit en biscuit dat het haar oren uit kwam. Er lopen er meer in de hut die zich niet geweldig voelen, dat merk je aan de sprintjes die ze af en toe naar het toilet trekken. Gelukkig heb ik nergens last van. Nog niet... Zo, ook de laatste duikt in haar bed. Ik ben de enige die nog zit te schrijven. Heerlijk het tafeltje voor mij alleen.

Met een man/vrouw of acht hebben we

's avonds een uitgebreid radioprogram. We draaien van alles: klassiek, country, hard-rock, disco en zwijmelmuziek. Van 7 tot 8 was ik DJ en daarna moest ik gelijk weer aan de slag in de commando centrale. Heerlijk was dat, vooral omdat ik een uur afwisselend dan op de ene en dan op de andere brugvleugel heb doorgebracht om de officier van de wacht bootjes aan te wijzen. Heerlijk helemaal alleen, want met dit weer komt er niemand bij je staan. Ik stond daar dus in alle stilte, alleen de wind bulderde, van alles te overdenken.

Na de avond/nachtdienst zijn we nog even naar de cafetaria gegaan om een biertje te halen. Erg lang ben ik daar niet gebleven want de moppen, voornamelijk over aids en homo's, gingen me vervelen. En energie om daar wat van te zeggen had ik niet meer. In mijn een-tje lukt het me toch niet een eeuwenoude cultuur te veranderen, dus daar begin ik maar niet aan.

Wij zitten nu ergens linksboven Texel. In de loop van de week zakken we naar het zuiden af. We hebben namelijk een aantal gasten, die na een weekje meevaren in Gibraltar van boord gaan. Daar komt ook de eerste postzending. Iets waar iedereen aan boord smachtend naar uit ziet, vooral als de reis wat verder is gevorderd. Het is dan vaak je enige contact met 'je eigen wereldje'. Natuurlijk blijven we via de video, radio en kranten wel op de hoogte van de dingen die er in de wereld gebeuren. Bericht van het thuisfront is echter zeker zo belangrijk.

Ik heb vergeten te vertellen dat het nu dinsdagmiddag is. Terwijl anderen druk bezig zijn met een oefening en zenuwachtig rondrennen met brandslang-e n.d., heb ik na een ochtenddienst van 6 uur vrij, om 6 uur vanavond ga ik weer voor 6 uur op. Vrijdags balken (=ruilen via een ingewikkeld systeem) we. De mensen die nu 's ochtends en 's avonds werken gaan dan 's middags en 's nachts werken, en omgekeerd. Gemiddeld werken we zo'n zeventig uur per week. Zijn er oefeningen, waar iedereen aan mee moet doen, dan gaat dat gemiddelde met sprongen omhoog.

16 januari

We hebben net een grote nachtelijke ontmoetingsoefening achter de rug. Tijdens die oefening was er plotseling paniek. Man overboord was het bericht dat van Hms. Liverpool kwam.

Er werden gelijk 3 heli's en 3 schepen ingezet voor een zoekactie. Ten tijde van het 'vermeende' ongeval was het vrij slecht weer. Mist en een sterke wind. De zeetemperatuur was ongeveer 10 graden. Volgens de tabellen hier aan boord zou de man het ± een uur in het water kunnen volhouden. Vijf minuten later kwam de Liverpool met het bericht dat we met vals alarm rekening moesten houden. Intussen moest ik op de brug de uitkijk aflossen. In de verte zag ik de zoeklichten. Dat geeft je een rotge-

Reny Blom bij werkzaamheden aan boord

voel, je weet dat jij morgen diegene kan zijn die op het dek uitglijdt en te water kan raken.

In principe kan zoiets alleen overdag gebeuren, omdat wij na zonsondergang niet meer op het dek mogen komen. Alleen tijdens het 'overgeven' (van goederen) 's nachts komen we op dek. We hebben dan wel een zwemvest om. Maar toch...

Na tien minuten kwam het bericht dat de Liverpool de koppen geteld had en dat iedereen er nog was. Ik weet niet hoe de rest van de bemanning op dit soort berichten reageert, maar hier in de commandocentrale zaten we allemaal vol spanning te luisteren naar de verbinding die inmiddels op de speaker was gezet. We haalden allemaal opgelucht adem toen we hoorden dat iedereen er nog was.

19 januari

Eigenlijk had ik nu moeten werken, maar omdat er geen oefeningen zijn heb ik vrij gekregen. We (zeven meiden) liggen nu lekker in een rij in de zon. We zijn ontzettend melig.

Waarschijnlijk komt dat omdat Mach-teld vandaag jarig is. Ter ere van dat gebeuren kreeg ze van de commandant een heerlijke rumtaart. Dat is dan ook een van de weinig leuke dingen tijdens een verjaardag aan boord. Volgens de verhalen mis je op die momenten je thuis het meest. Over een paar maanden kan ikzelf ervaren hoe dat is. Ik word aan boord namelijk 21. Daar is een heel ritueel aan verbonden. Maar daar-over later meer.

Eergisteren hebben we afscheid genomen van de gasten die een weekje meevoeren. Voor geestelijke verzorging zijn we nu weer aangewezen op de pater of op elkaar. Joos Sinke, de hoofdtraadsmen van de humanistisch geestelijke verzorging, was namelijk één van de gasten die aan boord was. Heel wat mensen hebben tegen hem aan zitten praten. Zeker zo'n eerste week heb je dat nodig en het is dan fijn als iemand die vanuit dezelfde uitgangspunten leeft beschikbaar is.

Wij zitten inmiddels op de Middellandse Zee. Om een uur of drie voeren we gisteren door de Straat van Gibraltar. Het was een drukte van jewelste op de brug. Vooral aan de kant van Tanger heb je een prachtig uitzicht. Volledigheidshalve: de temperatuur was vanochtend om zes uur, toen ik uitkijk stond, 16 graden boven nul.

Op dit moment ben ik stand by, want om kwart voor twee begint een oefening, waarbij we gebruik maken van de sonar. Zo'n ding is wel wennen hoor. Het apparaat waaruit de geluidsgolven komen hangt recht onder onze hut. Je hoort iedere keer een hele hoge pinggg. Tijdens het slapen hoor ik gelukkig niets. Ik word pas wakker als ze me komen porren. Zelfs als de anderen de hut schrobben en poetsen slaap ik rustig door.

28 januari

Vandaag zitten we 15 dagen op zee, meer dan twee weken dus. Pas volgen de week lopen we Djeddah binnen. Over zes dagen eindelijk weer een voet op vaste wal kunnen zetten. Volgens de voorlichtingsfolders over Saoedi Arabië worden vrouwen, daar als minderwaardige wezens beschouwd. Ik ben benieuwd hoe wij, vrouwen daarop zullen reageren. En omgekeerd hoe zij op ons zullen reageren. Wij moeten iets aantrekken dat ellebogen en knieën bedekt. 's Lands wijs, 's lands eer nietwaar?

Dat vrouwen minderwaardige wezens zijn druist behoorlijk in tegen dat wat mijn mening daarover is. We zijn ook niet meerwaardig, maar gewoon gelijken. Goed, kwa kracht zullen we meestal te kort komen, maar ook dat is niet altijd zo. Een biervat van 50 liter optillen en wegzetten lukt mij wel, terwijl er jongens zijn die dat niet fiksken. Voor lichamelijke kracht hoef ik vaak niet onder te doen voor iemand van het 'sterke' geslacht. Is dat wel het geval, dan kan ik er trouwens nog niet mee zitten. Terugvallen op de kreet, 'ik ben maar een vrouw', doe ik zeker niet. Lukt iets niet, dan lukt het niet. Zo werkt dat nu eenmaal.

We zullen zien hoe dat straks in Djeddah is.

Het is wel te merken dat we nu al twee weken op zee zitten. Mensen worden prikkelbaarder en er wordt wat meer gedronken dan normaal. Ik pak 's avonds of 's nachts ook sneller een pilsje. Als manschap kun je alleen bier, fris of wijn krijgen. Mixjes e.d. zijn voor ons uit den boze.

Trouwens, troost zoeken in drank is ook niet alles. Nog maar een weekje en ik sprint weer naar de brievenbak. Dat is voor mij de belangrijkste plaats aan boord. Met de post terug naar de hut en op mijn bed lezen wat ze schrijven. Dat bed is de enige plek van jezelf. Als je het gordijntje dichtdoet zie jij de andere zes niet en zij zien jou niet.

Niet alle post is even leuk. Sommige meiden aan wal durven nu eindelijk de verkering per brief uit te maken. Dat is

vaak een grote klap voor een jongen die zo'n brief krijgt. Als het iemand in jouw groep overkomt probeer je elkaar op te vangen, maar dat lukt natuurlijk niet altijd.

Zelf heb ik inmiddels ook een heel vervelende, anonieme brief gekregen. Er zat een kranteartikel bij waarop met blokletters geschreven staat: **'de vrouwen aan boord van de poolster zullen het deze weken wel gezelliger hebben dan die aktiegroep aan wal'**. Toen ik de brief openvouwde schrok ik me dood. Er staat namelijk: **'aan René Blom en alle vrouwen aan boord. Laat die gezelligheid geen relaties stuk maken. Blijf af van verloofde, getrouwde en samenwonende mannen, die hebben een partner die thuis in het volste vertrouwen op hun partner wacht'**. Boven in de rechterhoek staat een 1. Ik kan er dus wel op rekenen, dat ik nog meer post van diegene krijg.

De eerste officier aan wie ik het liet lezen zei dat hij er ook niets mee of tegen kan ondernemen. Terwijl ik dit opschrijf tril ik weer als een rietje. Ik zat zo te trillen dat ik niet verder kon schrijven, dus ben ik eerst wat in de VIVA gaan lezen. Belachelijk eigenlijk dat je overstuur kunt raken van zoiets. Volgens mij is diegene die zoiets opstuurt zich er niet van bewust wat het aan zou kunnen richten. Ik wil gewoon mijn werk doen en ben helemaal niet van plan om daarnaast een verhouding met wie dan ook te beginnen tijdens deze tocht. Ik moet er niet aan denken.

Het beste is maar dat ik gewoon m'n schouders ophaal en wacht op de volgende brief. Hopelijk raak ik daar niet zo van in de war.

Mijn directe collega's vangen me gelukkig prima op en plaatsen de brieven-schrijfster in de categorie: Flink hoor, zo zie je hoeveel lef ze hebben.

Zo zie je maar: fijne mensen in je directe omgeving zijn ontzettend belangrijk.

De maand januari zit er bijna op. De buitentemperatuur is 27 graden boven nul. Nog een paar dagen en ik ga de wal op en kijken wat er in deze wereld te koop is.

Reny Blom

Reclame en seksualiteit?

Reclame. We worden er dagelijks mee geconfronteerd. Geen dag gaat voorbij of we worden gewezen op de kwaliteiten van een bepaald apparaat of de gezellige sfeer die een bepaald merk koffie of sigaret ons kan bieden. In de reclame zien we het leven van alle dag. Of beter: zoals velen het graag willen zien.

Naar schatting wordt momenteel in Nederland ruim 5 miljard gulden per jaar aan reclame uitgegeven. Een nieuw produkt lijkt pas een succes te kunnen worden als het wordt begeleid door een reclamecampagne. De huidige samenleving lijkt niet meer zonder reclame te kunnen.

Reclame is bittere noodzaak geworden. En niet alleen voor producenten en reclamemakers. Kranten, tijdschriften, maar ook omroepen zijn afhankelijk geworden van de reclame. Veel kranten en tijdschriften zouden niet meer bestaan als zij geen inkomsten uit reclame zouden ontvangen. Omroepen zouden minder (dure) programma's kunnen uitzenden als de STER-spots zouden worden afgeschaft. Kortom: bijna iedereen heeft iets te maken met reclame, velen zijn er afhankelijk van geworden. Maar wat mij het meeste interesseert is wat er zoal te zien is in de reclame. Reclame biedt veel kijkplezier. Bijvoorbeeld die voor sigaretten.

Sigaretten

De manier waarop tegenwoordig reclame wordt gemaakt voor sigaretten ver-

schilt dag en nacht van die van de jaren '50 en '60. In die tijd had de reclame voornamelijk betrekking op het produkt alléén. Gewezen werd op de kwaliteit, de smaak en de geur van de sigaret. Eventueel werd ook nog gewezen op de aantrekkelijke prijs. Eigenlijk was een sigaret in de jaren '50 en '60 alleen maar lekker. Hoe anders werd dat in de jaren '70 en '80. Tegenwoordig wordt nog maar amper gesproken over de kwaliteit van een bepaalde sigaret. De smaak lijkt ook niet meer terzake te doen. Nee, andere zaken voeren de boventoon. De kritische consument wordt meegesleept naar zonnige stranden, woeste bossen en rivieren. Een spannende zeiltocht op zee of een adembenemende zweefvlucht langs de kust vervolmaakt ons sportplezier. Een safari, een dag op of aan het water wordt pas echt gezellig als eindelijk een siga-

ret wordt opgestoken.

De boodschap is duidelijk. Een sportieve, jonge, atletische roker heeft geen last van hoestbuien en aanvallen van benauwdheid. En dat willen de rokers graag zien! Sigaretten reclames zullen daarom nooit in benauwde, louche, onfrisse, zwaar met rook gevulde zalen worden opgenomen. Dat kan een roker alleen maar aan het twijfelen brengen. Hij zou zelfs kunnen stoppen met roken!

Drank

Reclames voor alcoholhoudende dranken volgen een soortgelijk stramien. In deze reclames wordt de suggestie van gezelligheid, romantiek en vriendschap gewekt. De kroeg om de hoek, het verjaardagsfeestje en de reünie zijn gezellig dankzij die bepaalde alcoholhoudende drank. En zo te zien vindt iedereen die ene drank nog lekker ook. Er valt die avond geen onvertogen woord. En zo zien we het graag! Alcohol is dus zo slecht nog niet. We horen dus ook geen dronkenmanspraak. Evenmin merken we iets van katers en verkeersongevallen ten gevolge van overmatig alcoholgebruik. In dergelijke (en andere) reclameboodschappen wordt een wereld geschapen waar velen maar wat graag in zouden willen geloven. Een frisse, vrolijke, gezellige, probleemloze en vooral zonnige wereld met aantrekkelijke, gezonde jonge mannen en vrouwen. Tot op zekere hoogte houdt de reclame de wereld dus een spiegel voor. Een spiegel van fantasieën en droombeelden. Dat wat in een reclame wordt gesuggereerd is minstens zo belangrijk geworden als wat we zien.

Waspoeier

Er is daarom nog veel meer te zien in de reclame. Door te kijken en te luisteren naar reclameboodschappen kunnen we bijvoorbeeld ook een indruk krijgen van de manieren waarop over mannen en vrouwen wordt gedacht.

Neem bijvoorbeeld de waspoeders. Meestal treden vrouwen in dergelijke reclameboodschappen op, een 'domme' en een iets 'intelligenter' vrouw. De 'domme' huisvrouw heeft een probleem. Ze staat op het punt om in een diepe depressie te geraken. Vanuit haar frisse keuken legt de huisvrouw haar levensprobleem aan ons voor. Ze kan de sportkleding van haar sportieve man en stoeilustige zoon maar niet vrij krijgen van de moddervlekken. Een trieste blik wordt naar de kijker geworpen.

Je krijgt bijna medelijden met deze vrouw. Je zou haar willen troosten. Maar opeens staat daar een buurvrouw, vriendin of moeder. Deze iets 'intelligenter' vrouw is waarschijnlijk geleid door haar vrouwelijke intuïtie, want ze heeft een pak zeepoeder bij zich. En dan, een wonder geschiedt voor de ogen van de gehele natie! De overwinning lijkt nabij! Voorwaar! Het wasmiddel heeft succes! De depressie is gevlogen, beide vrouwen zijn intens

Foto: Johan Meester

gelukkig. Hun verstand schiet tekort. Het enige dat zij begrijpen is dat HET wasmiddel dat wonder tot stand bracht.

Domme vrouwen

Maar de kritische consument wil meer. Gelukkig, daar is de stem van een man. Hij weet ons uiteindelijk te vertellen welke bijzondere kwaliteiten dit specifieke wasmiddel heeft. De man, de wetenschapper kent de actieve stoffen. Hij is de sleutel tot de kennis. Hij kan het geheim aan de consument onthullen. Met andere woorden: vrouwen zijn dommer dan mannen, zelfs als het om wasmiddelen gaat. Vrouwen kunnen nog zoveel verstand hebben van huishoudelijk werk, het zijn de mannen die weten hoe de wereld en zijn waspoeder werken. Tenminste, in de reclame. Dergelijke reclameboodschappen suggereren nog meer over mannen en vrouwen. Ze suggereren bijvoorbeeld ook dat vrouwen fouten maken, dat ze nooit goed geïnformeerd zijn. Dit zien we niet alleen bij waspoeders, maar ook bij soepen, afwasmiddelen, schoonmaakmiddelen en dergelijke. Deze reclameboodschappen zijn bedoeld om vrouwen weer op het goede spoor te zetten. Hoe dom vrouwen ook worden voorgesteld in de reclame, zij blijven altijd aantrekkelijk.

Foutloze mannen

Mannen maken daarentegen geen fouten. Zij weten direct te vertellen waarom zij de juiste auto, boormachine, aftershave en sigaret gebruiken. De man is doortastend, flitsend en vooral foutloos. Soms blijken ook mannen zwakke plekken te hebben, blijken ook zij foute beslissingen te nemen. Meestal gaat het dan om (levens-) verzekeringen. Is het u ook opgevallen dat deze minder pientere, doortastende en flitsende mannen meestal slechter gekleed en minder aantrekkelijk zijn? Is het u ook opgevallen dat die minder doortastende mannen meestal niet slank zijn uitgevallen?

De wijze waarop mannen en vrouwen worden voorgesteld in de reclame komt maar tot op zekere hoogte overeen met de wijze waarop mannen en vrouwen feitelijk leven. Maar dat is voor reclamemakers geen probleem. De suggestie is veel belangrijker! In de reclame wordt immers een beroep gedaan op de voorstellingen die veel mensen hebben van vrouwen en mannen. Veel reclame zou namenlijk niet meer geloofwaardig zijn voor het publiek als mannen- en vrouwenrollen zouden worden omgedraaid. De wasmiddelenreclame zou niet meer geloofwaardig zijn als de 'domme' huisvrouw zou worden vervangen door een 'domme' huisman.

De suggestie van seks

Barry Day, een bekende reclamemaker, beweerde op een studiedag over reclame onder meer het volgende: „Als reclame iets van doen heeft met onze manier

Als kernwapens mogen van deze Regering..., behoeft euthanasie dan eigenlijk nog wel goedkeuring?

Errobé

van leven, dan zal seks altijd iets van doen hebben met reclame." We weten intussen dat het dan niet zozeer gaat om de afbeeldingen van vrijpartijen en orgasmes, maar om de suggestie van seks. De suggestie van seks in reclame is een lange tijd taboe geweest, vooral als deze betrekking had op mannen. Vrouwen zijn in verhouding al veel langer afgebeeld als 'lustobjecten' in de reclame. Wie kent niet de schamel geklede vrouwen op de motorkap van auto's? Mannen hebben in die zin nog een grote achterstand in te halen.

Seks, of de suggestie er van, is geen gemakkelijk onderwerp voor reclamemakers. Een en ander lijkt echter afhankelijk te zijn van het produkt waarvoor reclame gemaakt moet worden. Artikelen die weinig van doen hebben met seks, worden vaak wel in die context getrokken. Denk bijvoorbeeld aan de reclames voor spijkerbroeken, badschuimen en parfums. In bepaalde reclames is de blote dame minstens zo belangrijk als het stuk zeep waarvoor reclame wordt gemaakt. En dan is er sinds kort de reclame waarin een jonge man zich in een wasserette uitkleedt (tot op zijn onderbroek) om zijn spijkerbroek te kunnen wassen. De goed gebouwde jonge man neemt vervolgens plaats naast een oude man en een jongere vrouw. De oude man weet niet wat hij met dit tafereel aan moet. De jonge vrouw lijkt haar blikken maar niet van het aantrekkelijke mannenlichaam te kunnen houden.

Spiegel

Het wordt echter ingewikkelder als reclame moet worden gemaakt voor artikelen die gemakkelijk in een seksuele context getrokken kunnen worden. Bijvoorbeeld ondergoed. We zien hier ech-

ter grote verschillen tussen de reclames voor heren- en voor damesondergoed. Bij mannenondergoed wordt de suggestie van seks in het algemeen angstvalliger gemeden dan bij die van vrouwenondergoed.

Nog ingewikkelder wordt het als het gaat om artikelen die echt iets van doen hebben met seks. Denk bijvoorbeeld aan de reclamespot voor een bepaald merk kikkerproef. Door middel van zo'n proef kan een vrouw vaststellen of zij misschien zwanger is. En zwangerschap kan alleen ontstaan als geslachtsgemeenschap heeft plaatsgevonden. In de reclamespot wordt daar overdreven angstvallig mee omgegaan. Zo ook in de reclame's voor condooms. Uit de reclameboodschappen krijgt men niet de indruk dat deze dingen ook maar iets van doen hebben met seks.

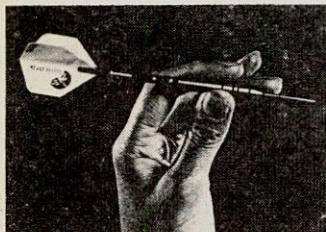
Als reclame ook een weerspiegeling is van de manier waarop mensen met elkaar omgaan, dan geeft ons dit te denken. Wat zegt de reclame ons dan? We willen seks zien waar het niet is. En als het echt over seks blijkt te gaan dan zijn we stiekum, achterbaks misschien. De reclame houdt ons een spiegel voor!?

Klaas Soesbeek

geestelijk verzorger: iemand die tot nadenken stemt

Dartsspel

Darts is de officiële benaming voor het eeuwenoude spel van het met pijltjes gooien naar een schijf, die verdeeld is in kringen met verschillende waarde-aanduidingen. Lange tijd was het een sport die nagenoeg uitsluitend in Engeland, waar het ontstaan is, werd gespeeld (vooral in de pubs). Na de 2e W.O. is darts ook op het Europese vasteland sterk in de belangstelling gekomen en is het uitgegroeid tot een volwassen sport.

Wie van darts meer wil maken dan een gezellig spelletje zal aan het 'Basisboek Darts' veel plezier beleven. In dit boek wordt op eenvoudige, maar zeer instructieve wijze het een en ander verteld over het materiaal, de techniek en de training van het spel en alle mogelijke vormen waarin het kan worden gespeeld. Het boek besluit met een hoofdstuk over het spelen van darts in wedstrijdverband. De benodigde ruimte voor deze sport is beperkt, nl. 4x3 meter. Die moet op iedere kazernesite vinden zijn. 'Basisboek darts. Instructie, training, wedstrijd' door Henk van Vessem is een uitgave van Elsevier te Amsterdam. Prijs f 28,50.

Geweldloosheid

Een van de meest gestelde vragen met betrekking tot geweldloze actie is, of men tegen elk geweld moet zijn om het succesvol te kunnen hanteren, of dat men het ook als middel kan gebruiken, zonder een volledig geweldloos standpunt in te nemen. Gene Sharp onderzoekt in de brochure 'Geweldloosheid: moreel principe of politieke techniek?' dit spanningsveld tussen 'geweldloosheid als moreel principe' en 'geweldloosheid als politieke techniek'. Hij doet dit ondermeer aan de hand van uitspraken van Gandhi, die beide benaderingen hanteerde. Na een knappe en diepgaande analyse komt Gene Sharp tot de konklusie, dat er in wezen geen verschil bestaat tussen deze twee benaderingen, als men ze

Gene Sharp

GEWELDLOOSHEID:

MOREEL PRINCIPE

OF

POLITIEKE TECHNIEK?

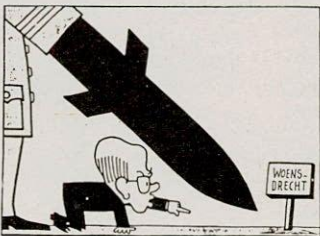
brochure reeks actieve geweldloosheid - deel 1

konsekvent volhoudt.

'Geweldloosheid: moreel principe of politieke techniek?' door Gene Sharp is te bestellen bij de Stichting Voorlichting Actieve Geweldloosheid, Postbus 137, 8000AC Zwolle. Prijs f 6,-.

Kruisraket

In 'De dans om de kruisraket' beschrijven Dick Benschop en Flip ten Cate de hoogte - maar vooral ook de dieptepunten tussen 1979 en 1986. Systematisch nemen de auteurs de periode door die in december 1979 startte met het zgn 'Navo-dubbelbesluit': enerzijds het plaatsen van 572 kernwapens op Europees grondgebied, anderzijds het openen van onderhandelingen met de Sovjet-Unie over wapenbeheersing. Het boekje laat zien hoe 'Nee' via 'Jee' tenslotte 'Ja' werd en wie welke rol speelde. De voorzitter van het Komitee Kruisraketten Nee, Sienie Strikwerda, zegt in het voorwoord van deze verhelderende en soms onthullende brochure dat, ondanks het feit dat het massale verzet de plaatsing niet tegen heeft weten te houden, de strijd van de vredesbeweging niet voor niets is geweest: 'Zonder die strijd hadden de kruisraketten al lang in Woensdrecht gestaan. Het blijft werk van lange adem. Dat werk moet gedaan worden met kennis van zaken, met veel geduld en vooral met een taai uithoudingsvermogen. Dit verslag van 'de zes jaren' kan daarbij helpen.'

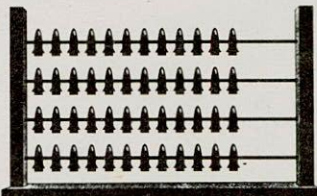
Het initiatief tot deze uitgave werd genomen door het Humanistisch Vredesberaad.

'De dans om de kruisraket' door Dick Benschop en Flip ten Cate is te bestellen bij W. K. Soesbergen, Planetenbaan 47, 3402 HP IJsselstein. Prijs f 4,- plus verzendkosten.

SS-20

De betrouwbaarheid van gegevens inzake militaire krachtsverhoudingen en met name die van Amerikaanse oorsprong wordt in 'Telraam 1985' betwisteld door o.a. oud-minister van defensie A. Stermerdink, de historicus Cees Richter en de polemoloog Leon Wecke.

In dit boek is ook de visie op tellen en vergelijken opgenomen van kol. Jonathan Alford, deputy director van het Londens International Institute for Strategic Studies. Kol. Alford meent dat indertijd de plaatsing van de SS 20 de militaire situatie in Europa

niet ingrijpend heeft gewijzigd. Hij wijst er ook op dat het verplaatsen van Aziatische raketten naar Europees Rusland een tijdrovende aangelegenheid is. Verder licht prof. dr. C. Voûte, van het International Institute for Space Survey and Earth Sciences te Enschede, in zijn bijdrage toe hoe de mogelijke ontwikkeling van een Europees waarnemingsbureau in de toekomst goede diensten zou kunnen verlenen, zowel aan de supermachten als aan anderen. 'Telraam 1985' door A. Stermerdink e.a. is te bestellen bij het Studiecentrum voor Vredesvraagstukken, Postbus 9108, 6500 HK Nijmegen. Prijs f 15,-.

Klassieker

Van de jong gestorven scheepsarts J. Slauerhoff (1898-1936) verscheen onlangs een herdruk van zijn roman 'De opstand van Guadalupe'. Een satiriek verhaal dat zich afspeelt onder de Mexicaanse Indianen. Deze Indianen worden al heel lang onderdrukt. Ze wachten gelaten op een gelegenheid zich van hun overheersers te ontdoen en zelf de macht in handen te nemen. Ze verwachten de verlossing van een langs trekkende glazenmaker, die door de jonge Indianse priester Tarabana tot Messias wordt uitgeroepen. Helaas blijkt deze 'verlosser' niet voor volksleider in de wieg te zijn gelegd en de opstand ontwikkelt zich alras tot een gewone Zuid-Amerikaanse revolutie waarbij de, met zoveel bombarie binnengehaalde, 'verlosser' geheel in de vergetelheid raakt.

Plezierig dat deze 'klassieker' weer te koop is.

'De opstand van Guadalupe' door J. Slauerhoff werd uitgegeven door Nijgh en Van Ditmar te 's-Gravenhage. Prijs f 23,25.

Burgerlijke ongehoorzaamheid

In 'Burgerlijke ongehoorzaamheid in een democratie; wat te doen als geen kompromis mogelijk is?' stelt Gene Sharp o.m. dat diepgaande meningsverschillen, tussen bevolkingsgroepen en de overheid, in een gewelddadig konflikt kunnen omslaan. Zeker als pogingen tot geweldloze konflikt-oplossing telkens vastlopen of door de overheid worden afgewezen. Het ontbreken van, door de overheid erkende, mogelijkheden tot het organiseren van burgerlijke ongehoorzaamheid ondermijnt de democratie, aldus Sharp. Ter afsluiting doet Sharp enkele voorstellen met betrekking tot gedragsnormen, waaraan geweldloze activisten en de overheid zich zouden moeten houden als burgerlijke ongehoorzaam-

Gene Sharp

BURGERLIJKE

ONGEHOORZAAMHEID

IN EEN DEMOKRATIE?

Wat te doen als geen kompromis mogelijk is?

brochure reeks actieve geweldloosheid - deel 2

heid wordt georganiseerd. Als beide partijen zich daaraan houden, zullen de democratische eigenschappen van de samenleving behouden en verrijkt worden, en zal een geweldloze oplossing van het konflikt gevonden kunnen worden.

'Burgerlijke ongehoorzaamheid in een democratie; wat te doen als geen kompromis mogelijk is?' door Gene Sharp is te bestellen bij Stichting Voorlichting Aktieve Geweldloosheid, Postbus 137, 8000 AC Zwolle. Prijs f 5,-.

Wapenbeheersing

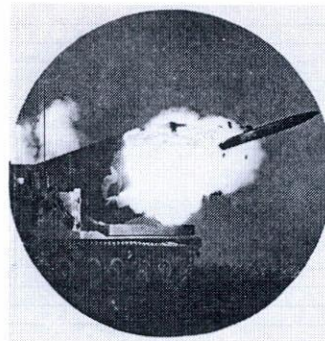
Hoe aannemelijk zijn visies op wapenbeheersing? Deze vraag wordt aan de orde gesteld in 'De plausibiliteit van visies op wapenbeheersing, het geval INF' door Tom Ottenheim.

Wapenbeheersing, het doel van het al dan niet afgebroken overleg tussen Oost en West, wordt

gepresenteerd en gezien als een bijdrage tot veiligheid, daar waar ontwapening vooralsnog onhaalbaar geacht wordt. Maar hoe haalbaar is dan die wapenbeheersing?

De resultaten van wapenbeheersing geven tot op heden weinig hoop, integendeel er komen steeds meer en in elk geval verfijnder en in vele opzichten gevaarlijker wapens bij.

Is wapenbeheersing in feite geen zoethoudertje voor vredesbeweging en ongeruste burgerij? Hoe aannemelijk zijn de

vooronderstellingen, waarvan men bij streven naar wapenbeheersing uitgaat?

Ottenheim konkludeert dat zelfs indien op het gebied van de middellange afstands-raketten een akkoord zal worden bereikt, dit slechts een bescheiden ingreep in het betreffende bewapeningsproces zal betekenen. Voorts zal deze ingreep nauwelijks een bij-

drage tot wapenvermindering inhouden en het kwalitatief karakter van de betreffende bewapeningsdynamiek niet aantasten.

'De plausibiliteit van visies op wapenbeheersing, het geval INF' door Tom Ottenheim is te bestellen bij het Studiecencentrum voor Vredesvraagstukken, Postbus 9108, 6500 HK Nijmegen. Prijs f 10,-.

Wim Heij

Mevrouw Edmé Kuipers-Wassmer met pensioen

Door het vertrek van verschillende secretarissen (m/v) in de afgelopen jaren, gaat ook de samenstelling van de groep secretarissen bij de dienst HGV er anders uitzien: de gemiddelde leeftijd wordt lager; hier en daar wordt de werkmethode aan nieuwe ontwikkelingen aangepast; een stuk ervaring en inbreng van ouderen wordt minder en ook gemist. Met het vertrek van mevrouw Edmé Kuipers per 1 maart j.l. verdween opnieuw een aparte inbreng en kwaliteit in het werk en de collegiale sfeer van de secretarissengroep.

Na jarenlang in Indonesië te hebben gewoond kwamen zij en haar gezin na de Tweede Wereldoorlog naar Nederland. Vanaf 1966 tot 1971 werkte zij in een verpleegtehuis in Schiedam. Vanaf 1 mei 1971 startte zij haar werk bij Defensie bij de DMKL en bleef daar tot 1 juli 1981.

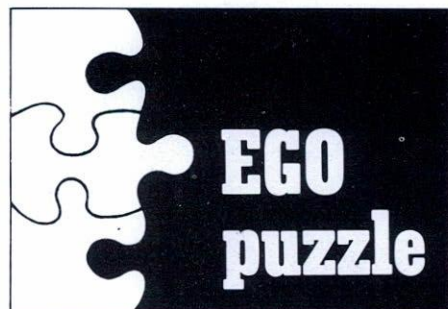
En toen kwam er een wending in haar leven waarmee zij blijk gaf risico te durven nemen. Zij solliciteerde naar de functie van secretaris bij het bureau raadsman te Den Haag, werd, op de leeftijd van 60 jaar, gekozen en startte haar werk per 1 juli 1981. Vanaf dat moment heeft zij aan ons werk een bijdrage geleverd. Vier en een half jaar. En dat is kort; en bovendien viel daar in nog een periode waarin er geen raadsman in Den Haag werkzaam

was, waardoor zij een tijd lang betrekkelijk geïsoleerd haar werk moest doen.

Desondanks heeft zij in die korte tijd blijk gegeven het werk van de HGV met hart en ziel te willen dienen. Tot het laatste toe, ook al blijkens de moeite die zij had om haar werk als ambtenaar en secretaris definitief vaarwel te zeggen. Veel in samenwerking met mevrouw Thea van Zon die per 1 januari j.l. met pensioen ging hielp zij de HGV bij de Koninklijke Marine ondersteunen. En ze deed dat met de haar eigen hartelijkheid, bescheidenheid en soms ook vasthoudendheid waarmee ze over de dingen geïnformeerd wilde worden of haar eigen informatie wilde geven. Bij een van de laatste gesprekken die ik met haar had, vertelde ze mij nu toch zin te hebben in haar vrije tijd en daarin al diverse plannen te hebben.

Mevrouw Kuipers zal ook in die levensfase haar weg wel vinden. Intussen ziet de dienst HGV terug op een bijzondere vrouw, die slechts kort bij ons kon werken, maar toch een aparte stempel bij ons achterliet. We zijn haar voor dit alles erkentelijk.

Joos Sinke
Hoofdraadsman

De oplossing van de puzzle in het maartnummer – horizontaal en verticaal 3 dezelfde woorden – luidt: vergrijp, agenten, tijdelijk.

Hieronder weer een viertal visitekaartjes, waaruit de beroepen van deze mensen te lezen zijn door alle letters in een andere volgorde te zetten.

O. Ril
Epe

E. Raat
Enk

L. N. Zing
Ede

O. Ed
Rumpt

EGO: spring is in the air

